

Η αντι-πολιτική των likes

Του Αλέξανδρου Σχισμένου

Θα ήθελα να σχολιάσω δύο περιστατικά της καθημερινής ζωής, δύο περιστατικά τα οποία είναι ενδεικτικά ενός ρεύματος μετασχηματισμού της πολιτικής συμμετοχής, ανάλογο προς τη διεύρυνση και την ταχύτητα της σύγχρονης τηλεπικοινωνίας. Μιας διαδικτυακής τηλεπικοινωνίας που διευρύνεται ενώ ταυτοχρόνως περιορίζεται στα social media και πιο συγκεκριμένα στο κυρίαρχο ψηφιακό social medium, το facebook -το twitter έχει διαφορετικά επικοινωνιακά χαρακτηριστικά. Το f/b συνιστά ένα μονοπώλιο πληροφορίας και επικοινωνίας, έναν μοναδικό μηχανισμό υπό τον έλεγχο μιας εταιρείας, της οποίας οι σκοποί έχουν απογυμνωθεί μετά τις αποκαλύψεις των Cambridge Analytica και της οποίας το μερίδιο που καταλαμβάνει στον τομέα της θα ήταν αδιανόητο σε οποιοδήποτε άλλο πεδίο της αγοράς.

Η ισχύς του facebook εδράζεται στο γεγονός ότι δεν παράγει κανένα περιεχόμενο, αλλά εκμεταλλεύεται πλήρως το περιεχόμενο που παρέχουν δωρεάν οι χρήστες του· τόσο πλήρως ώστε το προϊόν που εμπορεύεται είναι τα προσωπικά στοιχεία των ίδιων των χρηστών του. Ωστε προϊόν γίνονται οι ίδιοι οι χρήστες, οικειοθελώς. Τέτοια δωρεάν και ανανεώσιμη εκμεταλλεύσιμη ύλη θα ήταν αδιανόητη σε οποιονδήποτε άλλον επιχειρηματικό τομέα στην Ιστορία· ακόμη και σε κοινωνίες με δουλοκτητική βάση, οι σκλάβοι εξεγείρονταν διαρκώς και η καταστολή τους είχε τεράστιο ηθικό, κοινωνικό και οικονομικό κόστος· ακόμη και σε περιπτώσεις κτηνώδους καπιταλισμού, οι εργάτες αντιστέκονταν καθημερινά, στο εργοστάσιο και στον δημόσιο χώρο.

Οι χρήστες του facebook δεν αντιστέκονται· αντιθέτως, ταράζονται και τρομάζουν όταν η σελίδα του facebook μπλοκάρει, λόγω ανανέωσης ή συντήρησης των server. Η σχέση τους με την εταιρεία δεν είναι εξωτερικής συναλλαγής, αλλά εσωτερική, η σχέση τους με το προφίλ σχέση κάθεξης και συνταυτισμού. Γίνονται το προϊόν και οι φορείς μιας διπλής

αντικειμενοποίησης -«εξωτερικευμένη» αντικειμενοποίηση (προς τους άλλους) εξαιτίας της δημόσιας εκπροσώπησης τους μέσω ενός ψηφιακού προφίλ (avatar) και «εσωτερικευμένη» αντικειμενοποίηση (προς τον εαυτό) διαμέσου της ψυχικής επένδυσής τους στο προφίλ- δίχως να πουλάνε την εργατική τους δύναμη, αλλά την προσωπική τους ταυτότητα, την οποία καλούνται να αναδημιουργήσουν και να εμπλουτίσουν (να επιμεληθούν την αυτοεικόνα τους) μέσω ταξινομημένων προεπιλογών.

Εν συντομία, το f/b συγκροτεί έναν παγκόσμιο ψηφιακό ψευδοδημόσιο και ψευδοϊδιωτικό χώρο επικοινωνίας, έναν ενδιάμεσο-τόπο, έναν τόπο διεπαφής (interface) και διάδρασης. Ψευδοδημόσιο αφενός διότι ανήκει σε μία ιδιωτική εταιρεία και αφετέρου διότι ο καθένας συμμετέχει από τον ιδιωτικό του χώρο (τη συσκευή του). Ψευδοϊδιωτικό αφενός γιατί όλα τα προσωπικά στοιχεία (συνομιλίες, μηνύματα κτλ.) παρακολουθούνται και συλλέγονται από την εταιρεία για να πωληθούν σε άλλες φίρμες και αφετέρου γιατί ό,τι γράφεται στον «τοίχο» είναι ορατό από έναν αδιευκρίνιστο αριθμό όχι και τόσο γνωστών «φίλων».

Ασφαλώς στο f/b γίνονται, υπό τη φαινομενική ασφάλεια της ιδιωτικότητας, συζητήσεις και τσακωμοί, λαμβάνονται αποφάσεις και συνάπτονται σχέσεις που επηρεάζουν άμεσα και την υπόλοιπη κοινωνική ζωή. Η απουσία της σωματικότητας και της αυτοπρόσωπης παρουσίας δημιουργούν ωστόσο νέες μορφές διυποκειμενικότητας και επικοινωνίας, αδιανόητες στον προ-διαδικτυακό κόσμο. Το τρολάρισμα, η προπαγάνδα, το σπαμάρισμα, η παρακολούθηση, οι απειλές, το bullying, το βίαιο φλερτ, το ξεκατίνιασμα μεταξύ αγνώστων θα ήταν αδιανόητα σε έναν κόσμο όπου υπήρχε μόνο ο κίνδυνος και η έκθεση των σωμάτων. Ακόμη και σε έναν τηλεφωνικό κόσμο, όπου η επικοινωνία θα ήταν διαπροσωπική και όχι ψευδοδημόσια. Ο «τρελός του χωριού», κάποτε επικίνδυνα γραφικός, κάποτε ακίνδυνος, κάποτε σοφός, είχε ως τώρα συναναστροφή με το χωριό ή τη γειτονιά του, με σχέσεις που απάλυνε ή βάθαινε ο χρόνος και η διαρκής καθημερινότητα που επέβαλλε τη διαδοχή των συναντήσεων και των επεισοδίων και εμπεριείχε όλη την πληρότητα της από κοινού

παρουσίας.

Πλέον, οποιοσδήποτε μπορεί να προσβάλλει, να εκτονωθεί, να απελπιστεί, να παρεξηγήσει οποιονδήποτε άγνωστο, πάντα υπό το βλέμμα άλλων αγνώστων. Ο καταπιεσμένος ψυχισμός εκρήγνυται στην οθόνη δίχως ανταπόκριση, αφού η απόσταση που του παρέχει την ασφάλεια της έκρηξης κάνει την έκρηξή του αδιάφορη και αναποτελεσματική. Σαν τον αυνανισμό.

Τι συμβαίνει όμως με τις πολιτικές συλλογικότητες και τα κοινωνικά κινήματα που βρίσκουν στο f/b έναν άμεσο και γρήγορο μηχανισμό συντονισμού, ενημέρωσης και συζήτησης πέρα από τους χωρικούς περιορισμούς; Πώς μετασχηματίζεται η πολιτική επικοινωνία; Οι μετασχηματισμοί είναι πολλαπλοί και πολυεπίπεδοι, μετασχηματισμοί της ταχύτητας αντίδρασης, της δυνατότητας δράσης, της συνολικής επικοινωνιακής δυνατότητας - όμως εδώ θα αναφερθώ σε δύο φαινόμενα.

Τα δύο περιστατικά που προανήγγειλα και ακόμη δεν αφηγήθηκα δεν είναι μεμονωμένα, αλλά ενδεικτικά και ίσως διδακτικά.

Υπάρχουν σελίδες πολιτικών συλλογικοτήτων στο f/b. Ασφαλώς, οι συλλογικότητες υπάρχουν και στον φυσικό κόσμο, με συνελεύσεις και δημόσιες πράξεις. Όμως η επικοινωνία τους δεν περιορίζεται στον φυσικό κόσμο, αλλά αναπτύσσεται πολυσχιδώς και στον διαδικτυακό, και δη στη σφαίρα του f/b. Όταν προκύψει μια σοβαρή πολιτική διαφωνία, με σημαντικές συνέπειες, είτε προκύπτει αρχικά στο f/b είτε προκύπτει στον φυσικό κοινωνικό της χώρο, τη συνέλευση, με βεβαιότητα έπειτα αναπαράγεται, κατακερματίζεται και διαθλάται στο f/b. Εκεί παρατηρείται το εξής: Αρκετοί χρήστες συμμετέχουν στην διαφωνία όχι ρητά, όχι εκφράζοντας γραπτή και σαφή γνώμη - έστω ένα σκέτο ρητό «συμφωνώ» ή «διαφωνώ»- μα κάνοντας like. Εκφράζονται μέσω των διαθέσιμων επιλογών άμεσης αντίδρασης που τους παρέχει η πλατφόρμα, μέσω του like, του love, του sorry, του angry, του χα-χα, του ουάου. Αυτή είναι και η γκάμα επιλογών.

Τι περιεχόμενο έχει σε αυτή την περίπτωση ένα like;

Έχει τη βαρύτητα μιας ρητής συμφωνίας ή διαφωνίας, αντιστοιχεί σε κάποια πολιτική στάση ή θέση; Ας σημειώσω ότι σε οποιαδήποτε ανάρτηση στο f/b, τα μόνα ξεχωριστά like είναι τα πρώτα δέκα, μόνο αυτά έχουν «επώνυμο», εκτός κι αν ο χρήστης έχει τη διάθεση και τον χρόνο να καταμετρά τους καταλόγους που καταγράφονται· κάνω την τολμηρή (ανεξακρίβωτη) υπόθεση ότι οι περισσότεροι από ένα σημείο και μετά ενδιαφέρονται για τον αριθμό των like και όχι τόσο για τα πρόσωπα, εκτός και αν υπάρχει κάποιο πρόσωπο ειδικού ενδιαφέροντος.

Σε αυτή τη «διαλεκτική» η προσωπικότητα γίνεται ποσότητα. Και η ποσότητα γίνεται αξία με δύο έννοιες -αξία διασποράς της είδησης και αξία επιρροής του χρήστη. Αξία που μεταφράζεται και οικονομικά, αλλά όχι ως αξία χρήσης, μα ανταλλακτική αξία κυκλοφορίας και αναπαραγωγής. Το προϊόν που πουλά το facebook, τα προσωπικά στοιχεία των χρηστών του, ανακυκλώνονται και μετασχηματίζονται σε διαφημίσεις που επιστρέφουν στον χρήστη. Κυρίως οι εκτός f/b πράξεις του χρήστη μετατρέπουν το συμβολικό κεφάλαιο σε πραγματικό χρήμα, είτε αυτές είναι κάποιες αγορές προϊόντων, είτε είναι κάποιες ψήφοι σε εκλογικές διαδικασίες, είτε είναι κάποιες συνδρομές σε υπηρεσίες. Η κυκλοφορία αυτή συγκροτεί μία νέα αγορά επικοινωνίας που εδράζεται στη μορφή του χρήστη, του αγοραστή που είναι συγχρόνως προϊόν. Παρόμοια, αλλά όχι ίδια, ψυχολογικά χαρακτηριστικά έχουν οι φιγούρες του οπαδού και του fan, οποιασδήποτε υποκουλτούρας -μόνο που εκεί υπάρχει η ζωντανή διάδραση με το αντικείμενο λατρείας, την ομάδα, τον καλλιτέχνη, το συγκρότημα και όχι η ψηφιακή της εκπροσώπηση.

Πόση όμως βαρύτητα μπορούν να έχουν τα like σε μια πολιτική διαφωνία; Υποδηλώνουν προτίμηση σαφώς, όμως δεν συμμετέχουν στην απόφαση. Σαν την ψήφο στις κοινοβουλευτικές εκλογές. Το περιεχόμενό τους αντιστοιχεί στο ελάχιστο μιας χειρονομίας δίχως το σώμα, μιας έκφρασης χωρίς το πρόσωπο. Δεν συνιστούν ολοκληρωμένη απόκριση, πόσο μάλλον πολιτική απάντηση. Συνεπώς υποδηλώνουν μια στάση αποφυγής της ευθύνης και διαφυγής από τον κίνδυνο της έκθεσης, που συνοδεύει κάθε πολιτική άποψη.

Μία νοοτροπία αντιδημοκρατική και οριακά αντι-πολιτική.

Δεν αναφέρομαι στις κοινές αντιδράσεις σε διάφορα προσωπικά ποστ, όπου η απλή δήλωση μιας προτίμησης μπορεί να είναι καλύτερη από τον σχολιασμό, αλλά σε συγκεκριμένες περιπτώσεις σημαντικής συλλογικής διαφωνίας. Σε τέτοια διαφωνία όσοι αντιδρούν απλώς με like είναι χειρότεροι από όσους σιωπούν. Αυτοκαταργούν το δικαίωμα του λόγου τους και αυτοαναιρούν την πολιτική τους συμμετοχή.

Τα likes παράγουν μια μορφή αντι-πολιτικής.

Ένα δεύτερο, πιο επικίνδυνο, φαινόμενο με τις πολιτικές ομάδες του f/b -ομάδες προώθησης πολιτικών αιτημάτων, αναλύσεων και κοινωνικών αγώνων- είναι αυτό που θα ονομάσω «ηγέτες του facebook». Και μόνο του f/b.

«Ηγέτες του facebook» είναι οι διαχειριστές ομάδων επικοινωνίας κοινωνικών κινημάτων οι οποίοι αυτοπροβάλλονται, όταν η υπόθεσή τους αποκτήσει σχετική δημοσιότητα, ως εκπρόσωποι και αντιπρόσωποι των κινημάτων. Αυτό παρέχει αρκετές ανταμοιβές, όχι μόνο στο πεδίο της «επιμέλειας εαυτού» και της ικανοποίησης των εγωιστικών αναγκών αυτοπροβολής, αλλά και στο οικονομικό και κοινωνικό πεδίο. Αυτή η νοοτροπία, παρότι γραφική, μπορεί να αποκτήσει επικίνδυνες συνέπειες, ιδίως όταν η κατεστημένη εξουσία επιλέγει να συνδιαλλαγεί με αυτά τα πρόσωπα, προκειμένου είτε να χειραγωγήσει υπογείως κινήματα που δημοσίως αρνούνται κάθε συνδιαλλαγή είτε να πλήξει την αξιοπιστία τους.

Παρόμοιες περιπτώσεις εμφανίζονται κυρίως σε κινήματα χωρίς διακριτή και τυπικά ιεραρχική ηγεσία, κινήματα δίχως αντιπροσώπους, δηλαδή κινήματα που τείνουν προς οριζόντιες, εξισωτικές, αμεσοδημοκρατικές πολιτικές μορφές. Γι' αυτόν τον λόγο η νοοτροπία του διαδικτυακού ηγέτη διαβρώνει και πλήττει κυρίως τις πιο σημαντικές μορφές κοινωνικού αγώνα, τις μορφές της ριζικής δημοκρατίας. Το πιο γνωστό κίνημα που αντιμετώπισε τον πρωτόγνωρο αυτόν κίνδυνο ήταν τα [Κίτρινα Γιλέκα](#) στη

Γαλλία, κίνημα που συναρθρώθηκε μέσω διαδικτυακών καλεσμάτων, πραγματοποιήθηκε σε συνελεύσεις κατειλημμένων δημόσιων χώρων και αρνήθηκε τον διάλογο με την κυβέρνηση Μακρόν παρά την τρομακτική καταστολή. Σύμφωνα με προσωπικές αφηγήσεις ανθρώπων που συμμετείχαν στις Συνελεύσεις των Συνελεύσεων, το φαινόμενο των αυτόκλητων διαδικτυακών ηγετών, διαχειριστών σελίδων στο f/b που άρχισαν να αυτοπροβάλλονται στα κεντρικά ΜΜΕ, δημιούργησε έντονο προβληματισμό στο κίνημα και συζητήθηκε έντονα στις συνελεύσεις, οι οποίες απέβαλλαν συγκεκριμένα άτομα.

Παρακολουθώ μία παρόμοια σελίδα για ένα κοινωνικό ζήτημα που προκαλεί κινηματικές αντιδράσεις, όπου κάποιοι διαχειριστές της σελίδας, όταν απέκτησε αξιοπρόσεκτη δημοσιότητα, διέγραψαν τους υπόλοιπους διαχειριστές, ιδιοποιήθηκαν τη σελίδα ατομικά και μπόλιασαν τη διαδικτυακή ενημέρωση με την προσωπική τους αυτοπροβολή. Και αυτό έγινε ζήτημα σε διάφορες συνελεύσεις, χωρίς ωστόσο τα εν λόγω πρόσωπα να πάψουν τη δραστηριότητά τους, η οποία ήταν έτσι κι αλλιώς τηλεματική. Ξανά η αυτοπροβολή και η αναπαραγωγή της συμβαίνει μέσω της αντιπολιτικής των likes.

Οι πολιτικές συλλογικότητες και τα κοινωνικά κινήματα αποφεύγουν να μιλήσουν δημόσια για τέτοια προβλήματα, καθώς μοιάζουν γραφικά και ασήμαντα, απομονωμένα στη σφαίρα επικοινωνίας ενός μόνο ιστοτόπου. Μα η σφαίρα είναι παγκόσμια, το δίκτυο επικοινωνίας είναι το μεγαλύτερο στην Ιστορία, η διασπορά ειδήσεων και αντιδράσεων είναι σχεδόν στιγμιαία και ανεξέλεγκτη. Μία διάψευση δεν ακυρώνει ούτε εμποδίζει τη διασπορά και αναπαραγωγή του διαψευδομένου. Μία ανάρτηση δεν διαγράφεται οριστικά, καταγράφεται. Μία προτίμηση δεν αλλάζει απλώς, καταμετράται.

Η άτυπη ψηφοφορία είναι διαρκής, η αντιπροσώπευση συγκαλυμμένη, νικητής είναι σίγουρα η εταιρεία.

Ασφαλώς οι συνέπειες της επικοινωνίας ξεφεύγουν από τον έλεγχο της εταιρείας. Ασφαλώς οι δυνατότητες των δικτύων επικοινωνίας

προσφέρονται για κάθε σκοπό, της εξέγερσης και της αντίδρασης, της ελευθερίας της γνώσης και της προπαγάνδας. Όμως ο μετασχηματισμός είναι κι αυτός υπαρκτός. Ο κάθε χρήστης μετατρέπεται σε προϊόν, σε στοιχείο ανακυκλικής ανταλλάξιμης αξίας, κάθε φορά που κάνει χρήση, όπως ο πρεζάκιος. Ιδίως όταν η πληθώρα των επικοινωνιακών επιλογών περιορίζεται σε ένα αποκλειστικά social medium.

Η πολιτική χρειάζεται τη σωματική, αυτοπρόσωπη συμμετοχή. Το κοινό παρόν που εκχέεται σε κοινό μέλλον δημιουργείται με τη συμπαρουσία των ανθρώπων στον ελεύθερο δημόσιο χώρο. Η πολιτική απόφαση απαιτεί την πολιτική πράξη, που μπορεί να συμβεί μόνο συλλογικά, με τη συνεργασία των παρόντων στο εδώ και τώρα -κάθε φορά.

Οι πολιτικές συλλογικότητες και τα κοινωνικά κινήματα θα πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες που έρχονται, ρητές και υπόρρητες, μαζί με τη διαδικτυακή επικοινωνία μέσω του f/b. Τα άτομα, οι ουσιαστικοί φορείς κάθε συλλογικότητας, καλό θα είναι να ακούσουν τα λόγια που μας είπε, σε συναφή ερώτησή μας, ο Ζακ Ρανσιερ:

«Αυτός ο εκδημοκρατισμός της πρόσβασης στη γνώση είναι πολύ σημαντικός. Ταυτόχρονα όμως, πιστεύω ότι η ιδέα ότι το Διαδίκτυο δημιουργεί ένα είδος συνολικής δημοκρατίας είναι επίσης μια φαντασίωση. [...] Το πρόβλημα είναι, και γι' αυτό θεωρώ πολύ σημαντική τη μορφή του κινήματος, ότι τα περισσότερα από τα εργαλεία, οι περισσότερες μορφές διαμαρτυρίας μπορούν τώρα να χρησιμοποιηθούν από πολύ διαφορετικές και αντίθετες δυνάμεις. [...] Έτσι, μπορούμε να δούμε ότι το Διαδίκτυο, οι νέες μορφές επικοινωνίας, βοηθούσαν επίσης αυτά τα {ακροδεξιά} κινήματα και τα έκαναν να υπάρξουν ως μια πολιτική δύναμη. Συνεπώς, φαίνεται ότι οι μορφές ελεύθερης διάχυσης δεν σημαίνουν από μόνες τους την αύξηση της δημοκρατίας. **Η δημοκρατία δεν είναι επικοινωνία**». [\[1\]](#)

Η δημοκρατία δεν είναι επικοινωνία. Όσο ένα δημοκρατικό κίνημα περιορίζεται στη διαδικτυακή επικοινωνία, τόσο απομακρύνεται

από τον από δημόσιο χώρο και χάνει τη δημοκρατική μορφή του. Παραχωρεί ένα ουσιαστικό χαρακτηριστικό της δημοκρατικής πολιτικής: την αμεσότητά της. Και κάθε πρόσωπο παραχωρεί ένα σημαντικό μέρος της ατομικότητάς του. Η άμεση δημοκρατία δεν μπορεί να περιοριστεί στην ηλεκτρονική δημοκρατία -το f/b είναι η καλύτερη απόδειξη. Μπορεί να χρησιμοποιεί και να αναδιαμορφώνει τα μέσα της διαδικτυακής επικοινωνίας για έναν καλύτερο συντονισμό της πολιτικής απόφασης, που όμως δεν σημαίνει τίποτε δίχως την ανάλογη πολιτική πράξη.

Γιατί ο μόνος που πράττει στο facebook είναι ο Mark Zuckerberg.

[\[i\] Ένας καφές με τον Ζακ Ρανσιερ κάτω από την Ακρόπολη](#), εκδ. Βαβυλωνία 2017, σ. 20 & 22.

Αλληλεγγύη στον Julian Assange από την Ελλάδα – Να Υψώσουμε Τείχος Ενάντια στην Έκδοσή του στις ΗΠΑ

Αντώνης Μπούμας

Από την προηγούμενη Πέμπτη και μετά από επτά έτη περιορισμού εντός της πρεσβείας του Ισημερινού το κράτος των ΗΠΑ κατάφερε να θέσει υπό τον έλεγχό του τον Julian Assange, ιδρυτή του ιστοτόπου Wikileaks και πρωτοπόρο του whistleblowing στην

ψηφιακή εποχή. Για τη σύλληψη του Assange συνεργάστηκαν αγαστά οι κρατικοί μηχανισμοί των ΗΠΑ, του Ισημερινού και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Είχε προηγηθεί η δεξιά πολιτική στροφή στον Ισημερινό με παγίωση νεοφιλελεύθερων και οικοκτόνων πολιτικών, αποχώρηση από την αριστερή περιφερειακή συμμαχία των κρατών της Λατινικής Αμερικής ALBA, στην οποία συμμετέχουν η Κούβα, η Βενεζουέλα και η Βολιβία, ενώ μετά την παράδοση Assange έλαβε δάνειο από το ΔΝΤ. Θα επακολουθήσει προσπάθεια έκδοσής του στις ΗΠΑ, όπου αντιμετωπίζει βαριές κατηγορίες συνομοσίας κατά του κράτους των ΗΠΑ με ανοιχτό το ενδεχόμενο επιβολής ακόμη και της θανατικής ποινής.

Απέναντι στη συνομοσία των κρατών η παγκόσμια δημοκρατική κοινωνία υψώνει ήδη τείχος προστασίας γύρω από τον Assange και είναι αυτή που τελικά θα καθορίσει την τύχη του.

Ο Julian Assange ήταν κεντρικός ομιλητής στο 5ο Φεστιβάλ του Περιοδικού Βαβυλωνία (2016) με θέμα «**Wikileaks, TTIP & Ψηφιακά Δικαιώματα/ IoT**». Σε τηλεδιάσκεψη από το δωμάτιό του στην πρεσβεία του Ισημερινού μας χάρισε μία ομιλία-ποταμό μίας ολόκληρης ώρας για όλα τα φλέγοντα θέματα για τα οποία παλεύει το Wikileaks, ενώ μπόρεσε να απαντήσει και στις ερωτήσεις του κοινού παρ' όλο που δεν ήταν φύσει παρών.

Τόσο η επιλογή του Assange να μιλήσει στο αντιεξουσιαστικό φεστιβάλ B-Fest στην Ελλάδα όσο και η δική μας επιλογή να τον προσκαλέσουμε δεν είναι καθόλου τυχαίες. Το Wikileaks είναι μια παγκόσμια δομή ερευνητικής δημοσιογραφίας από τα κάτω με τους πολίτες να παίζουν κεντρικό ρόλο. Πριν η σιδηρά καταστολή του κράτους των ΗΠΑ φυλακίσει την Chelsea Manning και εκτοπίσει τον Edward Snowden, το Wikileaks είχε συνεργασία με τους περισσότερους ισχυρούς ομίλους ΜΜΕ του πλανήτη και, μέσω αυτών, διοχέτευε τις πρακτικές κρατικής τρομοκρατίας των ΗΠΑ

στο Αφγανιστάν και αλλού. Ο ίδιος ο Assange ανήκει στην **κουλτούρα των χάκερς**, που δόμησαν τα ελευθεριακά χαρακτηριστικά του διαδικτύου που όλοι αγαπάμε, ταυτόχρονα όμως είναι και παγκόσμια μορφή της ερευνητικής δημοσιογραφίας.

Η πορεία του Wikileaks φανερώνει μία διάχυτη σύγκρουση ανάμεσα στα κράτη και την παγκόσμια δημοκρατική κοινωνία.

Από τη μία, τα κράτη επιχειρούν να διατηρούν έξω και πέρα από τον δημοκρατικό έλεγχο τη δράση των στρατών και των μυστικών υπηρεσιών εντός και εκτός των συνόρων τους. Από την άλλη, οι κοινωνίες απαιτούν την πλήρη λογοδοσία των μηχανισμών αυτών. Η δράση του Wikileaks όχι μόνο ανέδειξε αυτή τη σύγκρουση αλλά έγειρε για ένα ικανό διάστημα την πλάστιγγα της πάλης υπέρ μας.

Η καταστολή, που επακολούθησε, ανέδειξε την πραγματική φύση των κρατών. Απογυμνωμένα από τις κοινωνικές κατακτήσεις, τα κράτη δεν είναι τίποτε άλλο από αχαλίνωτες δικτατορίες πάνω στις κοινωνίες για τη διαίωνιση της κυρίαρχης εξουσίας του κεφαλαίου. Όταν η δημοκρατία απαιτεί τον κοινωνικό έλεγχο του στενού πυρήνα τους, η βαθύτερη αυτή ουσία αναδύεται απροκάλυπτη μέσα από την απόλυτη σύμπνοια και συνεργασία τους.

Το Wikileaks άνοιξε την πόρτα σε μια εποχή χωρίς επιστροφή, όπου ουδέν για την εξουσία του κράτους και του κεφαλαίου δεν είναι κρυπτόν υπό του διαδικτύου. Στην καταστολή πάνω στους διεθνείς whistleblowers και στον Assange παρακολουθούμε τους σπασμωδικούς ρόγχους θανάτου του κόσμου τους, που χάνεται. Είναι όμως θέμα αλληλεγγύης να υπερασπίσουμε τους δικούς μας ανθρώπους απέναντι στις μηχανές τους.

Περαιτέρω, οι Assange, Manning, Snowden μας δίνουν ένα

παράδειγμα με την προσωπική στάση τους. Όπως έγραψε κάποτε ο Howard Zinn, «ιστορικά, τα πιο τρομακτικά εγκλήματα – πόλεμοι, γενοκτονίες και σκλαβιά – ήταν αποτέλεσμα, όχι ανυπακοής, αλλά υπακοής στους νόμους [...] η διαμαρτυρία πέρα από τον νόμο δεν συνιστά παρέκκλιση από την δημοκρατία, αλλά είναι απολύτως αναγκαία για την πραγμάτωσή της».

Απώτερος στόχος μας πρέπει να είναι να πολλαπλασιάσουμε τους Assange, Manning, Snowden και να καταστήσουμε πραγματική απειλή.

Ομιλία Assange στο 5^ο BFEST:

<https://vimeo.com/168491528>

Κοινότητες Online Παιχνιδιών & Τοξικότητα

Αναστάσης Ταραντίλης

Το World of Warcraft, το πιο επιτυχημένο σε αριθμό χρηστών μέχρι και σήμερα MMORPG, εκδόθηκε για το αμερικάνικο και αυστραλιανό κοινό τον Νοέμβριο του 2004 ενώ στο ευρωπαϊκό μερικούς μήνες αργότερα, τον Φεβρουάριο του 2005. Είναι αναμφισβήτητο ότι είχε σημαντικό ρόλο στο να γίνουν τα online παιχνίδια δημοφιλή σε ένα ευρύτερο κομμάτι της κοινωνίας. Από τότε το να παίζει κάποιος video games, γενικά, δεν έχει το έντονο στίγμα που είχε κάποτε και έτσι σήμερα ο αριθμός τόσο των online παιχνιδιών όσο και των παικτών αυξάνεται -αν κάποιος κάνει τώρα ένα search στο youtube online gaming θα δει ότι υπάρχουν πραγματικά χιλιάδες δημιουργοί περιεχομένου για

το online gaming με πολλά επιτυχημένα video να έχουν εκατομμύρια προβολές.

Ένα βασικό ερώτημα, όμως, είναι τι κοινότητες δημιουργούν όλοι αυτοί οι χρήστες, που δημιουργούν και καταναλώνουν περιεχόμενο γύρω από το online gaming, και πώς λειτουργούν αυτές οι κοινότητες. Η γενική αίσθηση θα έλεγε ότι από παιχνίδι σε παιχνίδι αλλά και από mode σε mode (παιχνίδια με κατάταξη – παιχνίδια χωρίς) οι κοινότητες έχουν διαφορές. Το σύνηθες όμως, και αυτό που το άρθρο ασχολείται, είναι η αυξημένη τοξικότητα σε βαθμό που είναι αποδεκτό για ένα μικρο λάθος ενός παίκτη οι υπόλοιποι συμπαίκτες του να του προσάψουν κατάρες και κοσμητικά επίθετα για αυτόν και για όλη του την οικογένεια. Τέτοιες συμπεριφορές είναι τόσο κανονικοποιημένες που σε πολλές κοινότητες τα μέλη ως humor ανταγωνίζονται μεταξύ τους για το ποιος θα είναι πιο **τοξικός-edgy**. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως δεν υπάρχουν communities όπου τα άτομα είναι ευγενικά και σε ένα πλαίσιο συνεργασίας προσπαθούν να απολαύσουν το παιχνίδι που παίζουν μαζί αλλά δυστυχώς δεν είναι ο κανόνας.

Ποια είναι τα αίτια, όμως, που δημιουργούν τόσο τοξικές κοινότητες; Το κύριο κοινό που έχουν τα παιχνίδια με μεγάλο ποσοστό τοξικότητας είναι ότι έχουν **επαγγελματική σκηνή** και **modes με κατάταξη**. Ο σκληρός ανταγωνισμός και η ιεραρχία που δημιουργείται με βάση την κατάταξη (όσο υψηλότερη κατάταξη τόσο το άτομο είναι και πιο ψηλά στην ιεραρχία) φτιάχνει στη φαντασία πολλών παικτών έναν αγώνα δρόμου για το πώς θα γίνουν ο επόμενος μεγάλος επαγγελματίας ή τουλάχιστον πως θα φιγουράρει το όνομά τους στην υψηλότερη κατηγορία για να μπορούν να κάνουν επίδειξη ή/και να νιώσουν αυτοϊκανοποίηση. Επί τις ουσίας, αποτελεί ένα american dream που σου λέει ότι αν είσαι αρκετά καλός, δεν έχει σημασία πώς είσαι ή από που είσαι, μπορείς να γίνεις επαγγελματίας gamer και να αποκτήσεις λεφτά, φήμη και αποδοχή.

Γύρω από αυτόν τον ανταγωνισμό οι ίδιες οι εταιρίες που αναπτύσσουν online video games προσπαθούν σταθερά να αυξάνουν

την πολυπλοκότητα, άρα και τη δυσκολία των παιχνιδιών, ώστε να υπάρχουν περισσότερες δεξιότητες που πρέπει να έχει ένας παίκτης για να παίξει σε επαγγελματικό επίπεδο και η διαφορά μεταξύ ενός μέτριου με έναν κάλο παίκτη να είναι πολύ έντονη. Το αποτέλεσμα είναι ότι ένα άτομο απλά για να μπορεί να παίξει σε ένα μέσο επίπεδο το παιχνίδι πρέπει να αφοσιωθεί συναισθηματικά σε τέτοιο βαθμό που να αφιερώνει **πολλές ώρες την εβδομάδα** παίζοντας, βλέποντας video guides, διαβάζοντας άρθρα, παρακολουθώντας streams κλπ. Μάλιστα η πίεση που δημιουργείται από την ανταγωνιστικότητα και την πολυπλοκότητα σε πολλά παιχνίδια κάνει τις κοινότητες να φτιάχνουν δικές τους λέξεις/memes όπως το **try-hard** που σημαίνει ότι κάποιος προσπαθεί σε υπερβολικό βαθμό να παίξει όσο καλύτερα γίνεται ή το **GiT GuD**, που σημαίνει μην κλαίγεσαι-γίνε καλύτερος στο παιχνίδι.

Ο συνδυασμός της ανταγωνιστικότητας, της ιεραρχίας και της έντονης πολυπλοκότητας, μαζί φυσικά και με άλλους παράγοντες, δημιουργεί ένα πλαίσιο όπου η τοξικότητα δικαιολογείται με τον εξής τρόπο:

Το άτομο θεωρεί ότι οι ικανότητες του είναι για υψηλότερη κατάταξη από αυτή που βρίσκεται, άρα πρέπει να κερδίσει συνεχόμενα παιχνίδια για να αυξηθεί. Όμως, είναι στη φύση αυτών των παιχνιδιών να βρεθεί, αργά ή γρήγορα, στην περίπτωση όπου θα θεωρεί πως θα χάσει ή έχασε εξαιτίας κάποιου συμπαίκτη (άσχετα αν αυτό ισχύει ή όχι). Το άτομο εκείνη τη στιγμή βλέπει τον συμπαίκτη ως ένα εμπόδιο που έχει ο ίδιος μεταξύ του εαυτού του και του στόχου του για υψηλή κατάταξη ή επαγγελματικό επίπεδο και λόγω της ιεραρχίας πάνω στην κατάταξη νιώθει ότι εφόσον αυτός αξίζει υψηλότερη κατάταξη και ο συμπαίκτης του χαμηλότερη (καθώς θεωρεί ότι δεν παίζει καλά) έχει κάθε δικαίωμα να τον *flamάρει* (δλδ να είναι τοξικός). Αυτή η συμπεριφορά μπορεί να μεγεθυνθεί σε τέτοιο σημείο, που το άτομο να γίνεται τοξικό τόσο εύκολα, που να επηρεάζει την ομάδα του αρνητικά σε βαθμό που να χάνει παιχνίδια που κανονικά θα νικούσαν και καθώς χάνοντας εύκολα παιχνίδια το

άτομο *tiltάρει*, γίνεται ακόμα πιο τοξικό και χάνει ακόμα περισσότερο, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο τοξικότητας.

Στο league of legends, ένα από τα πιο κακόφημα παιχνίδια για την τοξικότητα της κοινότητάς του και συγχρόνως ένα παιχνίδι που έκανε mainstream τα esports με εκατομμύρια άτομα να παρακολουθούν τις κορυφαίες διοργανώσεις στο επαγγελματικό επίπεδο στο οποίο τα χρηματικά έπαθλα είναι πολύ μεγάλα (πχ. στα Worlds 2018 το prize pool ήταν 2.250.000\$), παλιοί παίκτες θυμούνται συχνά με νοσταλγία πως στις αρχές του, πριν μπουν τα παιχνίδια κατάταξης (και πριν τα πάρει η κοινότητα τόσο σοβαρά), η επαγγελματική σκηνή και η απίστευτα μεγάλη πολυπλοκότητα, οι παίκτες ήταν σε πολύ μεγάλο βαθμό λιγότερο τοξικοί από σήμερα και το ίδιο το παιχνίδι ήταν πολύ πιο διασκεδαστικό και φιλικό τόσο για νέους παίκτες όσο και για παλιούς.

Στην τελική, η ενασχόληση με τα online video games είναι ένας τρόπος για τα άτομα να ξεφύγουν για λίγο από την καθημερινότητά τους, να ψυχαγωγηθούν και να γνωρίσουν άλλα άτομα μέσα από τις gaming κοινότητες. Οι κοινότητες των video games, όμως, διέπονται από τις ίδιες ιδέες και αξίες που υπάρχουν και στη σημερινή κοινωνία δεν είναι καθόλου παράδοξο πως σε έναν τοξικό κόσμο, βασισμένο στην κυριαρχία ανθρώπου σε άνθρωπο, ακόμα και ασχολίες που οι άνθρωποι έχουν για να ξεφεύγουν από μια δύσκολη πραγματικότητα καταλήγουν να αναπαράγουν παρόμοια μοτίβα με τον υλικό κόσμο. Παρ' όλα αυτά, είναι στο χέρι της κάθε κοινότητας να θέσει τους δικούς της κανόνες και να απομονώσει τις τοξικές συμπεριφορές ώστε τα ίδια τα άτομα να μπορούν να περνούν ποιοτικά τον χρόνο τους με το αγαπημένο τους video game.

Η νέα Οδηγία για την Πνευματική Ιδιοκτησία & τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Αντώνης Μπρούμας

Στις 13 Φεβρουαρίου 2019 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η αρμόδια νομοπαρασκευαστική επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατέληξαν μετά από διαπραγματεύσεις στο τελικό κείμενο σχεδίου *Οδηγίας για την Πνευματική Ιδιοκτησία στην ενιαία ψηφιακή αγορά*, όπως τιτλοφορείται. Στις 26 και 28 Μαρτίου 2019 η Οδηγία επικυρώθηκε από την ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οπότε καθίσταται δεσμευτική η ενσωμάτωσή της με νόμο στο εθνικό δίκαιο των 28 κρατών-μελών.

Από την σκοπιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η πλέον ψηφισμένη Οδηγία θεσμοθετεί ένα νέο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας των εκδοτών για τον αποκλειστικό έλεγχο πάνω στις ψηφιακές εκδόσεις τους. Η ιδιαιτέρως ευρεία οριοθέτηση του εν λόγω δικαιώματος απαγορεύει χωρίς άδεια και, επομένως, καθιστά εμπορεύσιμη τη δημιουργία υπερσυνδέσμων προς ψηφιακά ενημερωτικά κείμενα, ακόμη και όταν απλώς αναπαράγονται αποσπάσματα, οι τίτλοι ή και λέξεις αυτών. Με τον τρόπο αυτό ο Ευρωπαίος νομοθέτης φιλοδοξεί να δημιουργήσει μία ισχυρή χρηματοροή από τους -κυρίως Αμερικανικούς- κολοσσούς του διαδικτύου προς τις ασθμαίνουσες επιχειρήσεις ψηφιακών ΜΜΕ Ευρωπαϊκών συμφερόντων, περιορίζοντας σημαντικά τις ελευθερίες όλων μας.

Περαιτέρω, η Οδηγία αίρει τον ασφαλή λιμένα της Οδηγίας 2000/31/EK για τους μεσάζοντες του διαδικτύου αναφορικά με αναρτούμενο από τους χρήστες περιεχόμενο και επιβάλλει στις επιγραμμικές πλατφόρμες να λαμβάνουν κατάλληλα και αναλογικά μέτρα για την αποτροπή δημοσίευσης περιεχομένου, που

παραβιάζει δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ρύθμιση αυτή σύμφωνα με την εκπεφρασμένη βούληση του Ευρωπαϊκού νομοθέτη στοχεύει στην πρόκληση συμφωνιών μεταξύ των πιο δημοφιλών ιστοτόπων με περιεχόμενο χρηστών (πχ. facebook, youtube) και των Ευρωπαϊκών οργανισμών συλλογικής διαχείρισης για την παραχώρηση γενικών αδειών έναντι διόλου ευκαταφρόνητων τελών χρήσης. Είναι όμως δεδομένο ότι η ρύθμιση αυτή θα επιφέρει ένα **άνευ προηγούμενου κύμα καταστολής της ελεύθερης έκφρασης των χρηστών του διαδικτύου**, «σκουπίζοντας» τον κυβερνοχώρο από τεράστιους όγκους user generated content και επιταχύνοντας τις τάσεις εμπορευματοποίησης για την μετατροπή του σε ένα μονοαπευθυντήριο μέσο παραγωγών / καταναλωτών στα πρότυπα της τηλεόρασης.

Η Οδηγία εντάσσεται σε μία σειρά άλλων δέκα (10) Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις οποίες εναρμονίζονται τα εθνικά δίκαια πνευματικής ιδιοκτησίας των κρατών-μελών. Η εναρμόνιση γίνεται προς την κατεύθυνση της σύγκλισης της ιδιοκτησίας πνευματικών έργων με την ιδιοκτησία απτών πραγμάτων, της διεύρυνσης του εύρους και του χρόνου προστασίας των ιδιωτικών δικαιωμάτων πάνω σε πνευματικά έργα καθώς και της συρρίκνωσης των άυλων αγαθών, που αποτελούν κοινό κτήμα της ανθρωπότητας. Στο Ευρωπαϊκό ηπειρωτικό δίκαιο μια τέτοια επέκταση των ιδιωτικών περιφράξεων πάνω στην πληροφορία, στη γνώση και στην κουλτούρα με την επιβολή του κράτους αιτιολογείται στη βάση της ηθικής σχέσης του δημιουργού με το έργο του. Εντούτοις, η εμπειρία δείχνει πως σε κοινωνίες υπαγόμενες στην εμπορευματική αγορά η απονομή δικαιωμάτων ιδιοκτησίας σε άυλα αγαθά, ακόμη και αν γίνεται αρχικά στους δημιουργούς, καταλήγει σε μεταβίβαση των δικαιωμάτων αυτών en masse σε επιχειρήσεις και, τελικά, στην εμπορευματοποίηση -εν δυνάμει- κάθε πτυχής της κοινωνικής διάνοιας.

Είναι ευρέως διαδεδομένος ο μύθος, ότι η αγορά συνεπάγεται περισσότερη, ενώ το κράτος λιγότερη, ελευθερία. Στην πράξη η εμπορευματική αγορά λειτουργεί με βάση την περίφραξη προηγουμένως κοινοχρήστων πραγμάτων με την εγγύηση της

καταστολής του κράτους. Πράγματα που εμπορευματοποιούνται από την αγορά, παύουν να είναι ελευθέρως διαθέσιμα σε όλους μας και υπόκεινται στον αποκλειστικό έλεγχο του ιδιοκτήτη τους.

Δεν υπάρχει καλύτερο παράδειγμα για την ως άνω περιγραφόμενη λειτουργία της αγοράς από την ιστορική πορεία του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η τελευταία επικείμενη διεύρυνση των περιφράξεων πάνω στα προϊόντα της κοινωνικής διανοίας, που επιχειρείται από τους θεσμούς της ΕΕ, δεν είναι δημοφιλής ούτε καν στις ΗΠΑ, την κοιτίδα του αχαλίνωτου της «ελεύθερης» αγοράς. Και αυτό γιατί γίνεται πλέον ευρέως αντιληπτό και από τον Αμερικανικό νομοθέτη ότι η σύγχρονη παραγωγή αξίας στα ψηφιακά δίκτυα πολλαπλασιάζεται με το μοίρασμα και την συνεργασία και όχι με την περίφραξη και τον αποκλεισμό.

Η επιμονή της ΕΕ στην προσέγγιση της διαρκούς διεύρυνσης των περιφράξεων στην πληροφορία, στη γνώση και στον πολιτισμό θα φάνταζε ως απολίθωμα του αναλογικού παρελθόντος, αν δεν ήταν τόσο επικίνδυνη για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες μας. Απαιτείται άμεσα αλλαγή παραδείγματος από τον Ευρωπαϊκό νομοθέτη μέσα από την αντίστροφη σταδιακή διεύρυνση των εξαιρέσεων και περιορισμών της πνευματικής ιδιοκτησίας (exceptions and limitations) μέχρι την συγκρότηση ενός αυτοτελούς δικαίου των πνευματικών κοινών, που να μετουσιώνει επαρκώς τις δυνατότητες για την άσκηση από τους χρήστες του ανθρώπινου δικαιώματος στην επιστήμη και στον πολιτισμό στην ψηφιακή εποχή.

Προς μία κριτική στην Τεχνολογία | 5ο τεύχος Kaboom (αποσπάσμα editorial)

Το αγαπημένο Περιοδικό Kaboom κυκλοφορεί το νέο του 5ο τεύχος μέσα στην πρώτη εβδομάδα του Δεκεμβρίου. Κεντρικό του αφιέρωμα αυτή τη φορά έχει την τεχνοεπιστήμη και την κριτική στις σύγχρονες τεχνολογίες. Παρακάτω δημοσιεύουμε κάποια χαρακτηριστικά αποσπάσματα από το editorial του νέου τεύχους:

Η αποδοχή που βρήκε το αφιέρωμα του [τέταρτου τεύχους](#) του Kaboom στην κριτική του σύγχρονου τουρισμού μάς έδωσε μεγάλη χαρά και ταυτόχρονα μας έβαλε σε σκέψεις. Ο ικανοποιητικός αριθμός των περιοδικών που «έφυγαν», η σημαντική –τουλάχιστον για τα δικά μας δεδομένα– επιτυχία των εκδηλώσεων που ακολούθησαν σε στέκια, βιβλιοπωλεία και κοινωνικούς χώρους, οι συζητήσεις πάνω στο θέμα που άνοιξαν στη συνέχεια από άλλες ομάδες και συλλογικότητες, συζητήσεις στις οποίες πιστεύουμε ότι και οι δικές μας αναλύσεις έπαιξαν κάποιο ρόλο· όλα αυτά οφείλουμε και θέλουμε να τα λάβουμε υπ' όψιν.

Το βασικό συμπέρασμα που εξάγουμε είναι ότι πρέπει να καταπιαστούμε με σύγχρονα και πρακτικά ζητήματα, θέματα που μας αφορούν όλους και όλες στην καθημερινή μας ζωή, που εμπλεκόμαστε σε αυτά, που είμαστε μέσα σε αυτά. Κι επίσης, ότι πρέπει να πολιτικοποιήσουμε αυτά τα ζητήματα, που ακριβώς επειδή είναι τόσο καθημερινά, καθίστανται τρόπον τινά δεδομένα και φυσικά ή αυτονόητα. Επειδή καθίστανται τέτοια, όταν θέλει κανείς να σκεφτεί μια διαφορετική κοινωνία, είτε τείνει να μην ξεκινά από αυτά, είτε θεωρεί ότι αρκεί να τους αλλάξει το πρόσημο (λόγου χάρη, από την άναρχη τουριστική ανάπτυξη να περάσουμε στη «βιώσιμη» ή και τη «δίκαιη» ανάπτυξη του τουρισμού) ή, ακόμη χειρότερα, τα παραβλέπει τελείως,

θεωρώντας τα μη πολιτικά. Εντελώς αντίθετα, εμείς πιστεύουμε ότι εκεί μέσα πρέπει να βουτήξει κανείς, με στόχο να αποφυσικοποιήσει το αυτονόητο, να δείξει τον τρόπο με τον οποίο αυτό διαρθρώνεται με την εξουσία και τον καπιταλισμό, όχι γενικά και αόριστα, αλλά συγκεκριμένα, στην υλικότητα της ζωής και των κοινωνικών σχέσεων.

Αυτός είναι ο λόγος που το παρόν, πέμπτο τεύχος του περιοδικού μας, το οποίο έρχεται και πάλι στην ώρα του, έχει ως θεματική την **κριτική στην τεχνολογία**. Η τεχνολογία: ενδεχομένως το κατεξοχήν αυτονόητο μεγάλο μέγεθος της εποχής μας. Κι ενώ με μια πρώτη ματιά θα έτεινε κανείς να πιστέψει ότι εν προκειμένω είναι υπερβολικό να κάνουμε λόγο για μια υποτιθέμενη «φυσικοποίηση» της τεχνολογίας στις συνειδήσεις των ανθρώπων, καθώς όλοι διακρίνουν, αν και ίσως λίγο απλοϊκά, μεταξύ του φυσικού και του τεχνητού, τα πράγματα δυστυχώς δεν μοιάζουν να είναι έτσι σε μια πιο προσεκτική προσέγγιση.

Αρκεί να σκεφτούμε ότι και η παραμικρή προσπάθεια κριτικής στο σύγχρονο τεχνοεπιστημονικό μοντέλο που υπερβαίνει την τετριμμένη και τελικά αφελή έκκληση «να είμαστε προσεκτικοί» μπροστά στην ξέφρενη ανάπτυξη της τεχνολογίας αντιμετωπίζεται συνήθως σαν ένδειξη πρωτογονισμού ή και ελαφράς τρέλας: «Ωραία, τότε να γυρίσουμε στις σπηλιές!»

[...]

Ενάντια στην ιδέα της ουδετερότητας

Τα διάφορα τεχνολογικά μέσα δεν είναι απλώς βοηθήματα για την ανθρώπινη δραστηριότητα· είναι επίσης ισχυρές δυνάμεις που δρουν προς την αναμόρφωση αυτής της δραστηριότητας και του νοήματός της.

Langdon Winner

Ένα από τα βασικά προβλήματα στις συζητήσεις περί τεχνολογίας είναι η κυριαρχία της ιδέας της ουδετερότητας ή αλλιώς της καθαρής εργαλειακότητάς της. Πρόκειται για μια ιδέα στην οποία

μας υπέβαλλαν ήδη από τα σχολικά χρόνια («το μαχαίρι στα χέρια του κακούργου σκοτώνει, στα χέρια του γιατρού σώζει ζωές») και η οποία ενδεχομένως, βαθύτερα, εκφράζει μια πρώτη, αυθόρμητη στάση του ανθρώπου απέναντι στον κόσμο και στα εργαλεία που βρίσκει διαθέσιμα και χρησιμοποιεί – εργαλεία που όντως τον βοηθούν να κάνει πράγματα.

Καθόλου τυχαία, την ίδια ιδέα εκφράζει και η Νίκη Συροπούλου σε συνέντευξή της στην *Καθημερινή* στις 19 Αυγούστου 2018. «Η πυρίτιδα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να σπάσει ένας βράχος, να ανοίξει ένας δρόμος και να φτάσει βοήθεια σε ένα χωριό, ή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κατασκευαστεί μία βόμβα που θα ξεκληρίσει το χωριό.» Αλλά και ο Πίτερ Ντιαμάντης, σχεδόν ένα μήνα μετά, από τις σελίδες της ίδιας εφημερίδας, η οποία μάλιστα εκείνη την ημέρα συμπεριελάμβανε και ειδικό ένθετο αφιερωμένο στην τεχνολογία: «Πάντα η τεχνολογία συνδύαζε την υπόσχεση για κάτι καλύτερο με νέους κινδύνους, από το μαχαίρι που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για κυνήγι ή για να σκοτώσεις κάποιον, ή τη φωτιά, που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για μαγείρεμα ή για να καούν σπίτια.»

Σίγουρα, η τεχνολογία έχει και μια εργαλειακή διάσταση. Τα πράγματα όμως δεν είναι τόσο απλά, όπως υποδηλώνει ήδη το γεγονός ότι ο Π. Ντιαμάντης είναι συνιδρυτής του Singularity University, ενός θεσμού που στοχεύει στη διασύνδεση των νέων τεχνολογιών με την αγορά και την καπιταλιστική ανάπτυξη. «“Η αποστολή του Singularity University”, εξηγεί ο Ντιαμάντης, “είναι να επιμορφώσει μεταπτυχιακούς φοιτητές και στελέχη επιχειρήσεων σχετικά με τις εκθετικές τεχνολογίες, και το πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να λύσουν τα μεγαλύτερα προβλήματα του πλανήτη και να δημιουργήσουν έναν κόσμο αφθονίας. Όπως λέω στις διαλέξεις μου στο SU, τα μεγαλύτερα προβλήματα του κόσμου είναι παράλληλα οι μεγαλύτερες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Θέλεις να βγάλεις ένα δισεκατομμύριο δολάρια; Βρες έναν τρόπο να βοηθήσεις ένα δισεκατομμύριο ανθρώπους”».

Από τη μεριά της, η Ν. Συροπούλου είναι η γυναίκα που έφερε

τον θεσμό των διαλέξεων TEDx στη χώρα μας και που πλέον εργάζεται ως διευθύντρια του Singularity Summit, ενός ιδρύματος το οποίο, στην ίδια γραμμή πλεύσης με το προαναφερθέν πανεπιστήμιο, δραστηριοποιείται για την εφαρμογή τεχνολογιών αιχμής στην προώθηση της επιχειρηματικότητας, διοργανώνοντας συνέδρια, στήνοντας συνεργασίες με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, παρέχοντας υποτροφίες, μετρώντας τον αντίκτυπο των παραπάνω...

Από μόνα τους αυτά τα μικρά παραδείγματα θα αρκούσαν για να απορρίψουν την ιδέα της απλής εργαλειακότητας της τεχνολογίας. Τα νέα τεχνολογικά μέσα δεν έρχονται κάθε φορά να «προστεθούν» σε μια ήδη παγιωμένη πραγματικότητα και απλώς να επιτρέψουν να συντελούνται οι ίδιες διεργασίες ή να πραγματώνονται οι ίδιες σχέσεις πιο εύκολα ή καλύτερα. Αντιθέτως, αναδιαμορφώνουν την κοινωνική πραγματικότητα, κάνουν να δημιουργηθούν ή να εκλείψουν σχέσεις και διεργασίες. Η τεχνολογία δεν φτιάχνεται μόνο από μας, αλλά μας φτιάχνει κιόλας. Θεσμίζεται ως πραγματικότητα και θεσμίζει πραγματικότητα, παράγει αλήθεια. (Και, σημειωτέον, το κάνει αυτό όχι μόνο ως τέτοια, δηλαδή ως σύνολο τεχνολογικών μέσων και εφαρμογών, αλλά και μέσα από τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς που απαιτούνται για την καθιέρωση και τη διάχυσή της: κινητοποίηση κεφαλαίων, πραγματοποίηση ερευνών, μετρήσεις, προγράμματα, επιδοτήσεις...)

Όπως έγραφε ο Ιβάν Ίλιτς στο κείμενο που δημοσιεύτηκε στο [δεύτερο τεύχος μας](#), σε μια κοινωνία χωρίς τηλέφωνο υπάρχει κάτι που ονομάζεται εμπιστοσύνη, και το οποίο είναι κάτι διαφορετικό από αυτό που ονομάζεται εμπιστοσύνη σε μια κοινωνία με τηλέφωνο. Όπως [γράψαμε](#) με τη σειρά μας στο site μας, το VAR δεν θα έρθει απλώς να προστεθεί σε ένα ήδη φιξαρισμένο σπορ που λέγεται ποδόσφαιρο. Υπάρχει ο κίνδυνος να αλλάξει –και ήδη έχει αλλάξει, σ’ ένα βαθμό– το ποδόσφαιρο.

Η σκοπιά μας λοιπόν και σε αυτό το τεύχος, όπως και στο προηγούμενο, θα είναι κυρίως μια σκοπιά κοινωνική και ανθρωπολογική. Θα τονίσουμε τις κοινωνικές και ανθρωπολογικές μεταβολές που συνεπιφέρει η σύγχρονη τεχνολογία, δείχνοντας τη

μεγάλη συνάφειά τους με το νεοφιλελεύθερο μοντέλο διακυβέρνησης αλλά και υποκειμενοποίησης, ενάντια στον μύθο της ουδετερότητας της τεχνολογίας. Ένα μύθο που επιτρέπει σε διάφορες αριστερές, και όχι μόνο, ομάδες να σκέφτονται ότι για να αλλάξουμε κοινωνία και ζωή αρκεί απλώς να αλλάξουμε το πρόσημο της τεχνολογίας, την κατεύθυνσή της, να στρέψουμε αλλού το πηδάλιο, κρατώντας τα υπόλοιπα ως έχουν και μην αμφισβητώντας τον ίδιο τον ρόλο που παίζει η τεχνολογία στη ζωή μας. Φυσικά, δεν θα πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός: ήταν ήδη η άποψη του Λένιν και πολλών άλλων. Οπότε και σήμερα, ας ονειρευτούμε έναν κόσμο όπου το data analysis θα γίνεται για τους σκοπούς του σοσιαλισμού...

[...]

Τρία κομβικά σημεία: η ευκολία, η διάχυση και το αδιανόητο της προηγούμενης κατάστασης

Πώς γίνεται όμως και η τεχνολογία παίζει τέτοιο ρόλο στη ζωή μας, πώς κάθε χρόνο ένα νέο gadget και μια νέα εφαρμογή έρχονται να καθιερωθούν; Εδώ, θα πρέπει δυστυχώς να παραιτηθούμε κατ' αρχήν από την ιδέα μιας καταπιεστικής εξουσίας που με σωματική, ψυχολογική ή άλλης φύσης βίας επιβάλλει τα νέα τεχνολογικά μέσα στον πληθυσμό. Η εθελοδοουλία αντιθέτως φαίνεται να είναι πολύ πιο σχετική. Μια εθελοδοουλία, όμως, εν προκειμένω που δεν έχει να κάνει με την ταύτιση με τον ηγέτη, όπως συμβαίνει στον Λα Μποεσί, αλλά, πολύ απλούστερα, με την ευκολία. Οι τεχνολογικές εφευρέσεις παρέχουν τη δυνατότητα κάποια πράγματα να γίνονται πιο εύκολα, πιο απλά και με λιγότερο κόπο απ' ό,τι παλιότερα. «Κάνε τη ζωή σου ακόμα πιο απλή» προτρέπει μια διαφήμιση τηλεφωνικής εταιρείας, λες και αυτό είναι οπωσδήποτε κάτι καλό!

Αν εξαιρέσει κανείς τους καθαρούς παραλογισμούς που δημιουργεί η εξώθηση της λογικής της αυτοματοποίησης στα άκρα, παραλογισμούς που βλέπουμε να μας ταλαιπωρούν λόγου χάρη στις «κουζίνες αφής» ή στα αυτόματα φώτα των αμερικανικών σπιτιών, πρέπει να παραδεχτούμε ότι η διευκόλυνση μέσω της τεχνολογίας

σε γενικές γραμμές ισχύει. Ισχύει όμως, και αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί, κυρίως στις μεμονωμένες περιπτώσεις! Συνολικά, αν υιοθετήσει κανείς μια ευρύτερη κοινωνική οπτική, το δόγμα της διευκόλυνσης δεν είναι διόλου αδιαμφισβήτητο. Οι υπολογισμοί με τους οποίους ο Ιβάν Ίλιτς έδειξε ότι λόγω του αυτοκινήτου τελικά χάνουμε χρόνο κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Το ίδιο μπορεί να υποστηριχθεί και με βάση τη λεγόμενη ελαστικοποίηση της εργασίας, στην οποία οι ψηφιακές πλατφόρμες τύπου Uber και Airbnb διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Αλλά το φαινόμενο είναι γενικότερο.

Με τα smartphones και τη λογική της διαρκούς διασυνδεσιμότητας που τα συνοδεύει, βλέπουμε ότι σε πολλές δουλειές πλέον «δεν υπάρχουν ωράρια». Ταυτόχρονα, η διαρκής ενημέρωση των προφίλ, η απάντηση σε κάθε είδους μηνύματα, οι ειδοποιήσεις που καταφθάνουν από πάσης φύσεως εφαρμογές στα κινητά, δημιουργούν μια μόνιμη κατάσταση εγρήγορσης και, κατά βάθος, πανικού. Έτσι, βλέπουμε ότι ενώ η τεχνολογία υπόσχεται την ευκολία και την απαλλαγή από τα προβλήματα, στην πραγματικότητα βρίσκεται στην αιχμή του δόρατος της εντατικοποίησης της εργασίας και της δημιουργίας νέων μπελάδων.

Εκτός από την ευκολία, ένα σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν σε κάθε συζήτηση για την τεχνολογία είναι η ιδιαίτερη διάχυση που χαρακτηρίζει τις τεχνολογικές εφευρέσεις. Αυτή η διάχυση μπορεί να εννοηθεί με αρκετούς τρόπους, από τους οποίους ξεχωρίζουμε τρεις.

Πρώτα απ' όλα, είναι κρίσιμο να τονιστεί ότι δεν υπάρχουν καλώς ορισμένα και στεγανά σύνορα μεταξύ των διάφορων τεχνολογικών κλάδων. Οι τεχνολογίες, είτε σε μια συγκεκριμένη επιμέρους εφαρμογή, είτε, ιδίως, στη βασική ιδέα ή λογική που βρίσκεται από πίσω τους και τις στηρίζει, μεταναστεύουν πανεύκολα και διαρκώς σε διάφορους τομείς και σφαίρες της κοινωνικής ζωής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα εδώ αποτελεί το γεγονός ότι πολλές, αν όχι οι περισσότερες ιατρικές τεχνολογίες, παραδείγματος χάρη αυτές που σχετίζονται με τους υπερήχους, ξεκίνησαν ως στρατιωτικές τεχνολογίες. Η προσπάθεια να βρεθεί η ακριβής θέση ενός εχθρικού ή μη υποβρυχίου (SONAR) ή αεροπλάνου (RADAR) ήταν αυτή που έκανε να εξελιχθούν οι τεχνικές που απαιτούνται ώστε να σαρώνουμε το ανθρώπινο σώμα. Αυτό το γεγονός δημιουργεί ένα τεράστιο πρόβλημα για τους σκοπούς μας, καθώς καθίσταται σαφές ότι το κοινωνικό ζήτημα της σχέσης με την τεχνολογία και του αυτοπεριορισμού της τεχνολογίας δεν μπορεί να επιλυθεί απλώς λέγοντας, λόγου χάρη, «θα σταματήσουμε την τεχνολογική έρευνα στον στρατιωτικό τομέα». Αυτό το πρόβλημα είναι κατά κάποιον τρόπο ειδικότερη περίπτωση ενός άλλου, ευρύτερου, που συνίσταται στο ότι *δεν μπορούμε να διαχωρίσουμε τις επιθυμητές από τις ανεπιθύμητες όψεις της τεχνολογίας, προκειμένου να κρατήσουμε μόνο τις πρώτες*. Το τίμημα που θα κληθεί να πληρώσει μια κοινωνία αν θέλει να αλλάξει τη σχέση της με την τεχνολογία είναι πολύ μεγαλύτερο. Με μία έννοια, ο υπολογιστής στον οποίο γράφονται αυτές οι γραμμές, αν δεν προϋποθέτει, τότε τουλάχιστον διατηρεί πολύ στενή συνάφεια με το σύνολο των τεχνολογικών επιτευγμάτων του σύγχρονου δυτικού κόσμου, *συμπεριλαμβανομένων των απειλητικών, προβληματικών και δυστοπικών τους όψεων και δυνατοτήτων*.

Ο δεύτερος τρόπος με τον οποίο μπορούμε να εννοήσουμε τη διάχυση των τεχνολογιών είναι ο ακόλουθος. Άπαξ και μια τεχνολογία υπάρξει, τότε γίνεται διαθέσιμη δυνητικά σε όλους, πράγμα που σημαίνει: και στο κράτος και στην εταιρεία και στον χάκερ και στην αστυνομία και στον δικτάτορα και στον τρομοκράτη. Η πίστη ότι αυτό το φαινόμενο θα μπορούσε να περιοριστεί μέσω νομοθεσίας, πέρα από το γεγονός ότι στο βάθος δεν θα άλλαζε κάτι ουσιαστικά, είναι μάλλον παιδική. Αυτό που βλέπουμε συνεχώς τα τελευταία χρόνια είναι ότι οι χρήσεις διάφορων αμφιλεγόμενων τεχνολογιών, αφού κρατηθούν για μερικά χρόνια ως αποκλειστικότητα του κράτους και της αστυνομίας –ως εάν σε αυτούς να μπορούσαμε να έχουμε εμπιστοσύνη!–, γενικεύονται. Ας σκεφτεί κανείς εδώ τις κάμερες παρακολούθησης

και το πού κατέληξε το περίφημο σχετικό debate. Σήμερα, όχι μόνο οι εθνικές οδοί και οι κεντρικοί δρόμοι, αλλά και κάθε μαγαζί, καθώς και πολλές πολυκατοικίες στο θυροτηλέφωνό τους, έχουν κάμερες στη μια ή την άλλη μορφή.

Έτσι, όταν βρισκόμαστε εν όψει της δημιουργίας ή της αποδοχής και καθιέρωσης μιας νέας τεχνολογικής εφαρμογής, δεν θα πρέπει να σκεφτόμαστε ότι αυτή θα χρησιμοποιηθεί μόνο για αγαστούς σκοπούς ούτε μόνο από τα «κατάλληλα» πρόσωπα. Αντιθέτως, θα πρέπει να έχουμε κατά νου και τον ασκό του Αιόλου που ενδέχεται να ανοίξει.

Ο τρίτος τρόπος να σκεφτούμε τη διάχυση των τεχνολογιών μάς φέρνει ταυτόχρονα και στο τρίτο σημείο που προεξαγγείλαμε στον τίτλο της ενότητας, υπό το όνομα «το αδιανόητο της προηγούμενης κατάστασης». Καθώς λοιπόν οι τεχνολογίες διαχέονται, επεκτείνονται και εν τέλει κυριαρχούν στο σύνολο μιας κοινωνίας, είτε πρόκειται για μία συγκεκριμένη εφεύρεση (λόγου χάρη ο τηλεγράφος) είτε για μια ομάδα τεχνολογικών εφαρμογών που χρησιμοποιούν παρόμοια μέσα και διαπνέονται από την ίδια λογική (φερ' ειπείν τα social media ή οι πλατφόρμες αξιολόγησης τύπου Uber, e-FOOD, Airbnb, TripAdvisor κ.λπ.) παγιώνονται ως πραγματικότητες και ως αλήθεια σε τέτοιο βαθμό, που οι άνθρωποι δεν μπορούν πλέον να φανταστούν πώς ζούσαν πριν από αυτές ή χωρίς αυτές.

Για να χρησιμοποιήσουμε τους όρους του Ζακ Ρανσιέρ, θα λέγαμε ότι εγκαθιδρύεται πλέον ένας νέος «μερισμός του αισθητού».

Στη δική μας γενιά, αυτό είναι χαρακτηριστικό στην περίπτωση των κινητών τηλεφώνων. Δεν μπορούμε καν να διανοηθούμε πώς δίνονταν και πώς τηρούνταν τα ραντεβού χωρίς κινητό. Αντίστοιχα, και πιο πρόσφατα, σε κάποιους επαγγελματικούς τομείς πρακτικά δεν γίνεται πλέον κάποιος να προσληφθεί αν δεν διαθέτει προφίλ στο LinkedIn. Και το επεισόδιο «Hang the DJ» της τηλεοπτικής σειράς *Black Mirror* παρουσιάζει έξυπνα μια κοινωνία στην οποία οι ερωτικές υποθέσεις των ανθρώπων διεκπεραιώνονται πλήρως μέσω μιας υπερεξελιγμένης dating app,

που κάνει τους ήρωες να αναρωτιούνται: «Μα καλά, πώς χώριζαν οι άνθρωποι πριν από την εφαρμογή;»

Παρεμπιπτόντως, τα παραπάνω δείχνουν και την κενότητα των απόψεων του τύπου «όποιος θέλει δεν το χρησιμοποιεί» ή «είναι ανάλογα με τη χρήση που του κάνεις». Βλέπουμε ότι, στην πραγματικότητα, όταν μια τεχνολογία εδραιωθεί και ηγεμονεύσει, αναδιαμορφώνει το πλαίσιο της κοινωνικής ύπαρξης με τέτοιο τρόπο, ώστε οι διαφωνούντες, αν υπάρχουν, να τελούν σε καθεστώς παρία.

[...]

KABOOM

ημερολόγιο πριν από τη μεγάλη έκρηξη

Γιώργος Περτσάς

Τεχνοπολιτική σε ψηφιακά περιβάλλοντα

Αντώνης Μπρούμας

Η μάχη για τα κοινά στην ψηφιακή εποχή

Maxime Ouellet, Marc Ménard,

Maude Bonenfant, André Mondoux

Big Data και ποσοτικοποίηση του εαυτού

Γιάννης Περπερίδης

Η κατασκευή του Ηγέτη

Σοφία Καναούτη

Η νέα κουλτούρα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Σωτήρης Αλεξάκης

Γεωργία 4.0

Βαγγέλης Δαρούσος

Τα τέσσερα κύματα της ναυτιλιακής τεχνολογίας

Στέφανος Μπατσής

Ενάντια στο Video Assistant Referee

Αλέξανδρος Σχισιμένος

Η μεταφυσική της χρονομηχανής

Εύα Πλιάκου, Κώστας Σαββόπουλος

Τεχνολογικές δυστοπίες στην τέχνη

Hélène Bonnaud

Η βία σήμερα

Παναγιώτης Κούστας

Διάβασε PIN μοντάρεις!

[To editorial του 5ου τεύχους μας \[αποσπάσματα\]](#)

Fake News: «Imprimatur και Ιεροί Λογοκριτές» | B-FEST 7 (Βίντεο)

«Imprimatur και Ιεροί Λογοκριτές» | Γιατί τα Μέσα που δημιουργούν τα fake news κηρύσσουν σταυροφορίες εναντίον τους; Παρακάτω το βίντεο της εκδήλωσης που έλαβε χώρα στις 26 Μαΐου 2018 στα πλαίσια του B-FEST 7.

Εισηγήσεις:

Μαρίνα Μείντάνη (Ασύνταχτος Τύπος)

Λουκάς Σταμέλλος (omnīatv)

Γιώργος Παπαχριστοδούλου (περ. Βαβυλωνία)

+ προβολή βίντεο, γραφικών & ντοκουμέντων

Η Σπηλιά του Facebook

Χάρης Ναξάκης

Καθηγητής πολιτικής οικονομίας στο ΤΕΙ Ηπείρου, συγγραφέας

Σε μια από τις διασημότερες αλληγορίες από καταβολής κόσμου, της σπηλιάς του Πλάτωνα, οι άνθρωποι ζουν φυλακισμένοι και αλυσοδεμένοι σε μια σπηλιά και το μόνο που βλέπουν είναι οι σκιές των αντικειμένων, που από το φως μιας φωτιάς που σιγοκαίει πίσω τους προβάλλονται στον τοίχο της σπηλιάς. Οι σκιές είναι ο πραγματικός κόσμος των δεσμών. Σε όλη τη ζωή τους βλέπουν τις σκιές των πραγμάτων, ο πραγματικός κόσμος γι' αυτούς είναι εικονικός, μια αναπαράσταση της πραγματικότητας. Αν κάποιος δεσμώτης απελευθερωθούν από τις ψευδαισθήσεις τους, σπάσουν τα εικονικά δεσμά τους και εξέλθουν από τη σπηλιά, θα γνωρίσουν τον πραγματικό κόσμο και όχι τα αντίγραφα του.

Η πιο σύγχρονη παραλλαγή της σπηλιάς του Πλάτωνα είναι το facebook και τα άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οι δεσμώτες του facebook είναι καθηλωμένοι κατά μόνας σε μια σκοτεινή τρύπα, την οθόνη του υπολογιστή στην οποία ζουν οι φίλοι και οι συγγενείς τους, με το περίεργο όνομα likes. Μήπως όμως η σπηλιά του facebook είναι πιο σκοτεινή και αδυσώπητη από τη σπηλιά του Πλάτωνα;

Το 1779, σύμφωνα με το μύθο, σ' ένα χωριό της Βρετανίας, ένας οργισμένος άντρας, ο Ν. Λουντ, καταστρέφει σε ένα εργοστάσιο δυο μηχανές πλεξίματος για κάλτσες. Το 1811, στην αυγή της βιομηχανικής επανάστασης, κάνουν την εμφάνισή τους οι Λουδίτες, οι οπαδοί του Λουντ, και μέχρι το 1816 κατέστρεφαν τις μηχανές, κυρίως των κλωστοϋφαντουργιών, τις οποίες θεωρούσαν υπεύθυνες για την απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας. Τελικά το κίνημα των Λουδιτών, ο «στρατός των εκδικητών», υπό

τον μυθικό στρατηγό Λουντ , κατεστάλη βίαια από τον βρετανό κυβερνήτη Σ. Πέρσιβαλ. Είχαν λάθος οι Λουδίτες, όπως διακήρυξε το σύνολο της νεωτερικής σκέψης, φιλελεύθερης και αριστερής, διότι τα «μέσα παραγωγής, η τεχνολογία είναι ουδέτερη, η χρήση τους είναι καλή ή κακή»;

Και καλά οι Λουδίτες ήταν «αγράμματοι και τεχνοφοβικοί», η ελίτ των σχεδιαστών του σημερινού τεχνοκόσμου είναι και αυτοί τεχνοφοβικοί, είναι νεολουδίτες; Μπορεί κανείς να κατηγορήσει ως τεχνοφοβικό τον πρώην αντιπρόεδρο του facebook C. Paliharitiya που πρόσφατα δήλωσε: οργανώνουμε τις ζωές μας γύρω από αυτήν τη θεωρούμενη αίσθηση της τελειότητας, επειδή παίρνουμε ως ανταμοιβή αυτά τα πρόσκαιρα σήματα, καρδούλες και likes και το ταυτίζουμε αυτό με κάποια αξία. Αντίθετα στην πραγματικότητα είναι μια εύθραυστη δημοφιλία που είναι βραχυπρόθεσμη και σας αφήνει ακόμα περισσότερο κενούς και άδειους από ότι πριν. Την ίδια στιγμή ο Σ. Πάρκερ, πρώτος πρόεδρος του facebook δήλωσε ότι **«τα likes είναι σαν μια δόση ντοπαμίνης για να ενθαρρύνονται οι χρήστες να ανεβάζουν περισσότερο περιεχόμενο»**.

Το facebook αποτυπώνει το βασικό αγαθό της φιλελεύθερης κοινωνίας, τον εξατομικευμένο εαυτό, που φαντασιώνεται ότι είναι ελεύθερος μέσω των κοινωνικών δικτύων να κάνει πράξη την προσωπική του αυτοπραγμάτωση. Η εικονικοί φίλοι όμως και τα likes δεν είναι τίποτα άλλο από μια γυμνή ζωή, μια ναρκισσιστική επιβεβαίωση του εγώ, ένας εκπτώχευμένος εαυτός, ο δεσμώτης εαυτός. Ταυτόχρονα, το facebook αποδεικνύει το μύθο ότι η φιλελεύθερη κοινωνία είναι μια κοινωνία ελευθερίας του ατόμου, διότι το άτομο πρόθυμα πουλάει τα προσωπικά του δεδομένα, τον εαυτό του, τον περιορισμό της ελευθερίας του και μάλιστα δωρεάν.

Πώς γίνεται η πρόσβαση στο facebook να είναι δωρεάν και η εταιρεία να αξίζει μισό τρις δολάρια και να έχει διαφημιστικά έσοδα, το 2016, 26 τρις δολάρια;

Οι χρήστες προσφέρουν δωρεάν τις προτιμήσεις τους, τα συναισθήματά τους, τον τρόπο ζωής τους, που ως ψηφιοποιημένη πληροφορία το facebook την πουλάει στους διαφημιστές, στα ΜΜΕ, στις κυβερνήσεις, κλπ. Οι εταιρίες, όπως το facebook, που παράγουν και πωλούν πληροφορία, χρησιμοποιούν μια δωρεάν πρώτη ύλη, τις προσωπικές πληροφορίες των χρηστών, που τις προσφέρουν δωρεάν και βγάζουν κέρδος. **Ο ψηφιοποιημένος μας εαυτός πουλιέται ως εμπόρευμα. Ποιος είπε ότι στον καπιταλισμό μόνο η εργατική δύναμη μετατρέπεται σε εμπόρευμα; Η ζωή έχει γίνει πλέον εμπόρευμα.** Αναζητούνται νεολουδίτες για να καταστρέψουν αυτό το εμπόρευμα. Υπάρχει όμως και μια άλλη αθέατη, σκοτεινή πλευρά του facebook. Λίγοι γνωρίζουν ότι στα ερευνητικά κέντρα, διάσημων πανεπιστημίων, σχεδιάζεται ο ψηφιακός ολοκληρωτικός καπιταλισμός, ο τεχνοκόσμος, με αιχμή του δόρατος την τεχνητή νοημοσύνη.

Η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης οφείλεται στα δωρεάν δεδομένα που εμείς διαθέτουμε όταν κάνουμε αναζήτηση στο google, αγοράζουμε στο amazon ή σχολιάζουμε στο facebook, στο ότι δηλαδή ψηφιοποιείται στο διαδίκτυο η ανθρώπινη δραστηριότητα δημιουργώντας μια δεξαμενή καταγραφής των ανθρώπινων εμπειριών. Ο ψηφιοποιημένος εαυτός μας στη συνέχεια χρησιμοποιείται ως γνωστικό υπόβαθρο της τεχνητής νοημοσύνης. **Η γνώση που διαθέτουν οι ευφυείς μηχανές είναι η ψηφιοποιημένη ζωή μας.**

Επιτήρηση, Αποθήκευση & «Έξυπνο» Μέλλον: Η Περίπτωση

της Amazon

John Malamatinas*

Πόσο διαφορετικό θα είναι το μέλλον μας σε 30 χρόνια από τώρα; Η συζήτηση για την εποχή του ψηφιακού καπιταλισμού είναι πλέον εδώ και όλοι παίρνουμε μέρος σ' αυτήν. Για μερικούς, τους «επιτυχημένους», αυτό είναι το επόμενο κύμα ανανέωσης και κερδών ενώ για πολλούς άλλους αποτελεί μία ακόμη πικρή φάση της πολιτικής οικονομίας του καπιταλισμού. Αυτό σημαίνει για τον περισσότερο κόσμο έναν εφιάλτη λειτουργίας, αναπαραγωγής και κατανάλωσης, μία διαδικασία που συχνά οδηγεί στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Κατά τη διάρκεια των μεταπολεμικών χρόνων, υπήρχε το όνειρο του να δουλεύουμε λιγότερο μέσω της **καινοτομίας** και του **αυτοματισμού**. Παρ'όλο που η γενιά του "Back to the future" μεγάλωσε στη δεκαετία του '80 με τέτοιες αφηγήσεις, ενώ προετοίμαζαν ταυτόχρονα τον δρόμο για τη γενιά των "Millennials" η οποία θα έμπαινε στην Εποχή της Πληροφορίας, ιπτάμενα αυτοκίνητα δεν κατάφεραν να υπάρξουν ακόμα. Οι λεγόμενοι «Trekkies» που ήταν κατά βάση άνδρες και οι οποίοι το '80 και το '90 ήταν αρχικά ηγέτες στο λογισμικό (Bill Gates), μετά καινοτόμοι (Steve Jobs) και τώρα πολυτάλαντοι (Jeff Bezos), έχουν μεταλλαχθεί και πλέον καθορίζουν τον ρυθμό της αλλαγής εδώ και 20 χρόνια.

Μέσα σ' όλα αυτά όμως, οι σκοποί όλων των ονείρων αυτών δεν έχουν ουσιαστικά αλλάξει τίποτε: κάθε μία από τις τρελές λεπτομέρειες της σειράς του Star Trek, είτε η αυτόματη τηλεμεταφορά, είτε η τεχνητή νοημοσύνη ή η αιώνια ζωή, παραμένουν ακόμη στο μακρινά σχέδια των ηγετών της Silicon Valley και των άλλων τεχνολογικών κέντρων σε όλο τον κόσμο. Η επανάσταση του διαδικτύου, η ψηφιοποίηση και η καταμέτρηση του υπαρκτού κόσμου, δημιουργούν τη βάση ενός φουτουριστικού κόσμου, κάτι το οποίο δεν φαίνεται πλέον και τόσο ουτοπικό, όπως έχει δείξει και η τηλεοπτική σειρά Black Mirror. Η κωμική

σειρά Silicon Valley δείχνει επίσης πολύ γραφικά τη φιλοδοξία όλων αυτών των ηγετών στον τομέα της τεχνολογίας, να προσφέρουν ευτυχία σε όλη την ανθρωπότητα. Παρ' όλα αυτά, δεν έχουν καταφέρει κάτι τέτοιο ως τώρα...

Ψηφιοποίηση: Εκεί όπου η Αριστερά και η Αντιεξουσία παραμένουν απύσες

Εδώ και πολύ καιρό, η Αριστερά δεν δείχνει να κάνει καμία προσπάθεια να μάθει από την τραυματική και αποτυχημένη εμπειρία του τεχνο-φουτουριστικού οράματος της Σοβιετικής Ένωσης. Μπροστά στο θεωρούμενο, και παραδεκτό από καιρό, τέλος αυτής της ιστορίας, δεν έχουμε καταφέρει να βρούμε πάνω απ' όλα έναν εναλλακτικό ρόλο της τεχνολογίας στον κόσμο μας. Κάθε τέτοια συζήτηση ξεκινά κάπως έτσι: μας έχουν όλους κυριέψει οι ψηφιακές διαδικασίες και σήμερα έχουμε ήδη γίνει μέρος τους.

Ταυτόχρονα όμως, καμία πολιτική ομάδα δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις δημόσιες σχέσεις της. Πολλοί από εμάς μετράμε την επιτυχία μας σύμφωνα με τον αριθμό των "likes" που έχουμε λάβει. Ακόμη και μεταξύ αριστερών ακτιβιστών, αυξάνεται ο αριθμός εκείνων που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον τομέα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, για παράδειγμα ως επιμελητές των λογαριασμών στο facebook μελών του κοινοβουλίου. Για τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, παρ' όλα αυτά, η αυτοματοποίηση συνεχίζει να ακούγεται μία τρομακτική λέξη: έχουν βέβαια τώρα τελευταία ξεκινήσει κάποιες προσπάθειες εκπαίδευσης στην ψηφιοποίηση, αλλά δεν είναι ξεκάθαρο το ως πού μπορεί αυτό να φτάσει.

Η ριζοσπαστική Αριστερά έχει αναφερθεί αρκετές φορές στην εξέλιξη των Google, Facebook, Amazon, κλπ. Φαίνεται όμως σαν να κοιμούνται επί της ουσίας. Τα προγράμματα του Γερμανικού κόμματος *Die Linke* και διαφόρων τεχνοκρατικών ομάδων και ΜΚΟ έχουν επικεντρωθεί μόνο στα θέματα των ψηφιακών δικαιωμάτων, χωρίς να υπάρχει ίχνος κάποιας καινοτομίας από την Αριστερά. Οι μαζικές αλλαγές στην παραγωγή και αναπαραγωγή στην κοινωνία

έχουν αναγνωριστεί, αλλά οι αντίπαλοι είναι ήδη πολύ μεγάλοι και παντοδύναμοι και το σύστημα είναι πολύπλοκο και υπερφορτωμένο. Επίσης, οι ευκαιρίες για την οργάνωση των εργατών μερικής απασχόλησης, εργατών γνώσης, εργατών στον τομέα των μεταφορών και σε start-up επιχειρήσεις μένουν ακόμη ανεκμετάλλευτες (εκτός από πολύ λίγες εξαιρέσεις).

Στους αριστερούς ακαδημαϊκούς κύκλους καθώς και στο αριστερό κοινό, κυκλοφορούν μόνο παλιά και νέα φαντάσματα. Από τη μια πλευρά, έχουμε τους επικριτές της ανάπτυξης, οι οποίοι συμμετέχουν σε συζητήσεις του οικολογικού αποτυπώματος. Αυτό συνεπάγεται απλά το να τροποποιήσουμε τα παλιά πρότυπα κατανάλωσης, χωρίς να λάβουμε υπόψιν τα θέματα διανομής. Μέχρι τώρα, μονάχα σε σύνδεση με οικολογικούς-κοινωνικούς αγώνες οι συζητήσεις απο-ανάπτυξης έχουν παρουσιάσει ένα σοβαρό επίπεδο. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν εκείνοι που πιστεύουν σε έναν επιταχυνόμενο μετακαπιταλιστικό κόσμο και που βλέπουν την ευκαιρία για ένα νέο αριστερό μήνυμα – *Επιτάχυνση για όλους, εδώ και τώρα!* Κάποιες ενδιαφέρουσες συζητήσεις έχουν ήδη λάβει χώρα, σε φεμινιστικούς όμως κυρίως κύκλους και κοινωνικούς αγώνες. Το *Cyborg Manifesto* της Donna Haraway, που βρισκόταν στην πρωτοπορία των συζητήσεων 30 χρόνια πριν, για τη σχέση του ανθρώπου με τη μηχανή, μνημονεύεται ακόμη και σήμερα.

Σ' αυτούς τους σκοτεινούς καιρούς, όπου ένα χειραφετικό κίνημα που θα έφτανε μέχρι τα άστρα και θα έκανε τα όνειρα πραγματικότητα, φαντάζει για την ώρα πολύ μακριά, όπου θριαμβεύει η εξτρεμιστική Δεξιά κάθε απόχρωσης και τύπου, οι Νεοφιλελεύθεροι συνασπίζονται με τους Φιλελεύθερους για ένα υποτιθέμενο πράσινο, ειρηνικό και επιταχυνόμενο καπιταλισμό. Παρ'όλα αυτά, ο αγώνας για το μέλλον που διεξάγεται εδώ και τώρα θα μπορούσε να προσφέρει κάτι παραπάνω από μια σανίδα σωτηρίας. Στη διαδικασία αναδιοργάνωσης του κεφαλαίου δημιουργούνται ρωγμές και κενά, τόποι κοινών και κοινωνικών διασπάσεων που ήταν αδύνατο να φανταστεί κανείς ως τώρα. Οι δεσποτικοί, όμως, όροι εργασίας του σημερινού καπιταλισμού και οι διαμαρτυρίες των εργατών εναντίον τους, έχουν

εξαφανιστεί από τη φαντασία και το λεξιλόγιο πολλών αριστερών.

Ο αγώνας εντός του γίγαντα της εφοδιαστικής αλυσίδας και του διαδικτύου Amazon, ο οποίος καταφέρνει να κρύψει τους πραγματικούς του σκοπούς πίσω από ένα προσωπείο λιανικού εμπορίου, μπορεί να αποτελέσει την ευκαιρία για τα κινήματα να ξεφύγουν από την πλήξη και την απραξία.

Και θα μπορούσαμε μ' αυτό να κάνουμε κάτι καλό το οποίο θα υπερέβαινε το απλό όφελος των εργαζόμενων. Οι αρχές βέβαια του καπιταλισμού δεν αλλάζουν: η εκμετάλλευση υπήρχε, υπάρχει και θα συνεχίσει να υπάρχει όσο υφίσταται καπιταλισμός. Όσο εξακολουθεί το κεφάλαιο να αναπτύσσεται (ή όχι), να αναδιοργανώνεται ή να δημιουργεί φούσκες, οι κρίσεις και οι νέες κοινωνικές αναταραχές θα είναι μέσα στο πρόγραμμα.

Όπου υπάρχει όμως εκμετάλλευση, υπάρχουν και αγώνες: στα εκτεταμένα συγγράμματα των Μαρξ, Σμιθ, Ρικάρντο και λοιπών έχουν περιγραφεί τα διάφορα στάδια ανάπτυξης του καπιταλισμού, έχουν κατηγοριοποιηθεί ή τους έχει δοθεί νέα σημασία. Όμως ο καπιταλισμός, η αναδιοργάνωσή του και η δυνατότητά του για δράση, θα έπρεπε να μετρηθεί κυρίως από την ιστορία των αγώνων εναντίον του. Η Amazon εγκαθιδρύει το νέο σχέδιο για την αναδιοργάνωση του κόσμου της εργασίας και αυτό θα επεκταθεί σε όλη τη βιομηχανία. Γι' αυτό, είναι σημαντικό να αναλύσουμε τη λογική της και τη λογική της αντίστασης εναντίον της.

Το «παντοπωλείο» Amazon – Ο γίγαντας της εφοδιαστικής αλυσίδας και της τεχνολογίας

«Δεν είναι μόνο ο μεγαλύτερος ποταμός στον κόσμο, είναι και μεγαλύτερος κατά πολύ από τον επόμενο ποταμό. Ξεπερνάει όλους τους υπόλοιπους ποταμούς.»

Τζεφ Μπέζος για το όνομα της Amazon

Εδώ πρόκειται για την φανταστική ιστορία μιας νεοφυούς (start-up) επιχείρησης που δημιουργήθηκε από έναν μύθο. Ο Brad Stone,

οικονομικός δημοσιογράφος των New York Times, έχει γράψει για αυτόν τον μύθο ένα βιβλίο το οποίο οι Βρετανικοί Times αποκάλεσαν αριστούργημα ερευνητικής δημοσιογραφίας.

Η έρευνα για το όνομα της εταιρείας υπήρξε εκτεταμένη. Οι διαφορετικές προτάσεις έδειχναν κιάλας την αρχική ιδέα της Amazon: Cadabra, makeitso.com, awake.com, browse.com, bookmall.com, aard.com, relentless.com (πάντα .com όπως βλέπετε). Είχε προβλεφθεί εξαρχής ότι το όνομα δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στα βιβλία, όπως για παράδειγμα έκανε ο πρώτος τους ανταγωνιστής, το books.com.

Ο ιδρυτής της Amazon, Τζεφ Μπέζος, προέρχεται από το κεφάλαιο (hedge fund) DE Shaw της Wall Street, κατευθείαν από τους κύκλους των λεγόμενων nerds, των οποίων αποκλειστικός σκοπός είναι να βγάζουν πολύ χρήμα. Ήταν τότε που ξεκίνησε και η εποχή του διαδικτύου: το επόμενο μεγάλο πράγμα! Ο Τζεφ Μπέζος άφησε την καλοπληρωμένη δουλειά του για να ξεκινήσει τη ριψοκίνδυνη διαδρομή του πάνω στα κύματα του τεράστιου κόσμου του διαδικτύου.

Η ιστοσελίδα amazon.com εγγράφηκε την 1^η Νοεμβρίου του 1994. Στις 9 Αυγούστου του ίδιου χρόνου, η Netscape Communications ξεκινάει τον πρώτο browser Mosaic Web, ανοίγοντας τον δρόμο του διαδικτύου στο ευρύ κοινό. Το ίντερνετ ετοιμάζεται να απογειωθεί. Ο Μπέζος και η μικρή του ομάδα, μεταξύ τους η γυναίκα του Mackenzie και ο τεχνικός Shel Karhan, εργάστηκαν για 2 χρόνια, προετοιμάζοντας το επιτυχές λανσάρισμά τους. Επιπλέον, κατάφεραν να επιβιώσουν με τη βοήθεια οικονομικών επενδύσεων μελών της οικογένειας και διάφορων γνωστών του Μπέζος, που γνώριζε από τον καιρό που ήταν στα hedge funds.

Την πρώτη εβδομάδα μετά το ξεκίνημα της Amazon, τον Απρίλιο του 1995, ήρθαν παραγγελίες 12.000 δολαρίων, αλλά παραδόθηκαν βιβλία αξίας μόνο 846 δολαρίων. Τη δεύτερη εβδομάδα έλαβαν παραγγελίες 14.000 δολαρίων και έκαναν παραδόσεις αξίας 7.000 δολαρίων. Ο μακρύς δρόμος μέχρι το σημερινό άριστο σύστημα παράδοσης -η εταιρεία διαφημίζει ότι μπορούν να παραδώσουν

μέσα σε μια μόλις ώρα- ξεκίνησε στην πραγματικότητα με ιδιαίτερος μικρά βήματα. Αφού λύθηκαν τα εφοδιαστικά προβλήματα με το χάος της αποθήκευσης και της παράδοσης, άρχισε η επέκταση, η οποία οδήγησε στο κεντρικό σύνθημα του μελλοντικού οράματος της Amazon. Οι παραγγελίες ανέβαιναν καθημερινά, όπως και οι επενδύσεις. **Επέκταση για τον Μπέζος και την ομάδα του σήμαινε άμεση επανεπένδυση όλων των διαθέσιμων οικονομικών πόρων.**

Το μεσοπρόθεσμο όραμα της Amazon, η υπόσχεση κερδών μετά την πρώτη σειρά επεκτάσεων, προσέλκυσε επενδυτές, παρ'όλα τα αρχικά προβλήματα. Η πρωτόγνωρη εξέλιξη του διαδικτύου, από το 2000 και μετά, συνεισέφερε σημαντικά σε όλα αυτά. Η βασική αρχή ήταν απλή: Ας πούμε πως έχουμε ένα μαγαζί το οποίο πουλάει καταρχήν βιβλία και μετά διαδοχικά πολλά άλλα αγαθά, κάτι που προφανώς βρίσκεται πέρα από τις δυνατότητες των κανονικών πολυκαταστημάτων. Πώς γίνεται αυτό;

Η βασική αρχή της πλατφόρμας στην πραγματικότητα παρακάμπτει τους φυσιολογικούς περιορισμούς των δύο άκρων της αγοράς, δηλαδή τον παραγωγό και τον καταναλωτή. Η ελπίδα ήταν ότι το διαδίκτυο θα κάνει όλα τα άλλα και η αξία των μετοχών στην αγορά επιβεβαιώνει αυτή την απίστευτη εξέλιξη. Η εμπιστοσύνη προς την Amazon μεγαλώνει ολοένα χωρίς όρια και έχει λάβει προφητικές διαστάσεις. «Όλα είναι πιθανά», λέει ο Μπέζος και όλοι μπαίνουν στον χορό. Επιχειρήσεις που βασίζονται σε παρόμοιες καπιταλιστικές πλατφόρμες εμφανίζονται σαν μανιτάρια.

Το 1997, ο Rick Dalzell μετακόμισε από τη μεγαλύτερη εταιρεία λιανικών πωλήσεων, την Walmart, στην Amazon. Πριν φύγει, ο Don Soderquist, διευθύνων σύμβουλος της Walmart, του ανέφερε ότι η Amazon είναι μία καινοτόμος ιδέα, με περιορισμένες όμως δυνατότητες, αφού δεν έχει δικά της αποθέματα και ότι αυτό το μοντέλο θα κατέρρεε μόλις έφτανε έναν τζίρο 100 εκατομμυρίων δολαρίων. Η επόμενη φράση αυτού του μάνατζερ δείχνει πόσο δραματικά ήταν αυτά τα γεγονότα: «Εάν αποφασίσεις να φύγεις, δεν θα είσαι πλέον μέλος της οικογένειας της Walmart.» Οι

πρώτοι ανταγωνιστές, όπως η περίφημη εταιρεία πωλήσεων βιβλίων Barnes and Noble και η Walmart, αναγκάστηκαν να αντιδράσουν πολύ γρήγορα με δικές τους προσφορές στο διαδίκτυο. Μια απέλπιδα διαδικασία που συνεχίζεται έως σήμερα, αφού συνέβη ακριβώς το αντίθετο –ο εκμοντερνισμός αυτών των εταιρειών υπήρξε μοιραίος για χιλιάδες «πραγματικά» καταστήματα.

Σήμερα το όραμα των διαδικτυακών «παντοπωλείων» είναι μια πραγματικότητα. Στο μεταξύ, αλγόριθμοι καθορίζουν τα βήματα των εργατών στις αποθήκες και ο νέος τρόπος αγорών έχει τέλεια προσαρμοστεί στις ευέλικτες συνθήκες εργασίας της κοινωνίας. **Η Amazon απασχολεί 118.000 άτομα παγκοσμίως (πάνω από 16.000 στην Γερμανία).** Λειτουργεί υπεράνω όλων των συνόρων και έχει γίνει ο φόβος του κάθε λιανοπωλητή -και όχι μόνο. Ακόμη και ο γίγαντας στην πώληση επίπλων IKEA σκέφτεται να πωλεί τα προϊόντα του μέσω της Amazon. Η σουηδική κεφτέδο-ιεροτελεστία έχει γονατίσει μπροστά στην Amazon. Οι αποθήκες διαμορφώνουν ένα δίκτυο που κάνει τον χρόνο παράδοσης ολοένα και πιο σύντομο. Όπως και με όλες τις start-up επιχειρήσεις, ο πελάτης είναι ο βασιλιάς. Τα προϊόντα πρέπει να παραδοθούν σε όλο τον πλανήτη, στον καθένα ξεχωριστά, όλο και πιο γρήγορα και σωστά.

Σε μία τέτοια διαδικασία, δεν υπάρχει όριο στη χρήση της νέας τεχνολογίας. Η Amazon πειραματίζεται στην Καλιφόρνια και αλλού με πλήρως αυτοματοποιημένα ρομπότ και τεχνητή νοημοσύνη. Το πρώτο πλήρως αυτοματοποιημένο κέντρο εκτέλεσης παραγγελιών βρίσκεται κιόλας σε λειτουργία. Τα drones (ιπτάμενα ρομπότ) σύντομα θα καταργήσουν τους παλιούς καλούς ταχυδρόμους ενώ θα μπορούσαν ακόμη και να ανοίγουν μόνα τους την εξώπορτα ενός σπιτιού για να αφήσουν το πακέτο. Οι γνωστοί «Jeffisms», όπως ονομάζει ο Stone τα λεγόμενα του Μπέζος, εκφράζουν αυτά τα όνειρα:

«Υπάρχουν τόσα πολλά ακόμη που χρειάζεται να εφευρεθούν. Υπάρχουν τόσα πολλά καινούργια πράγματα που θα γίνουν. Ο κόσμος δεν έχει ιδέα ακόμη για το πόσο αποτελεσματικό θα γίνει το διαδίκτυο. Βρισκόμαστε ακόμη στην 1^η μέρα αυτού του

ταξιδιού».

Όλα τα νέα και σχεδιαζόμενα πρότζεκτ δείχνουν καθαρά ότι η νέα τάση δεν πρόκειται να περιοριστεί μόνο στο κατάστημα-θαύμα της Amazon. Από τον χειμώνα του 2016, η **Alexa**, το «έξυπνο σύστημα επικοινωνίας», έχει μπει στην αγορά. Η Alexa έχει εκθειαστεί σαν η νέα οικιακή βοηθός, που ψάχνει για εμάς στο διαδίκτυο ή κάνει άλλα πράγματα για εμάς σ' ένα έξυπνο σπίτι -μπορεί να αντικαταστήσει σχεδόν αναπαραγωγικές εργασίες όλο και περισσότερο και πολύ πιθανόν θα το κάνει. Η διαφορά με τις κλασικές μηχανές αναζήτησης είναι ότι η Alexa δίνει μόνο μια απάντηση. Πιθανόν η απάντηση να προέρχεται από τη μηχανή αναζήτησης Bing ή ίσως από κάποια που προσφέρει τις περισσότερες: σε κάθε περίπτωση οι απαντήσεις της Alexa θεωρούνται δεδομένες, χωρίς δυνατότητα επιλογής. Προς το παρόν, αποτελείται από έναν κύλινδρο με υψηλά ευαίσθητα μικροτρόνια που λέγεται "echo" και που βρίσκεται μέσα στο διαμέρισμα, περιμένοντας να πάρει οδηγίες με το κωδικό όνομα Alexa.

Σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία, εγκατεστημένα μέσα και έξω από το σπίτι, η Amazon συμμετέχει στο μελλοντικό 'στοίχημα' για ένα έξυπνο σπίτι σε μία έξυπνη πόλη. Αυτή η ιδέα βασίζεται στη μαζική δικτύωση και καταμέτρηση μέσα στις μεγαλουπόλεις και στα νοικοκυριά. Ο στόχος είναι να ενοποιηθούν όλες οι σφαίρες της ζωής, από την οδήγηση του αυτοκινήτου και τη διαφήμιση εντός του αστικού ιστού, έως την αυτόματη παραγγελία γάλατος όταν αυτό έχει τελειώσει. Η Amazon ταιριάζει απόλυτα σε έναν τύπο οικονομίας με βασικό εγγυημένο εισόδημα και σε μία οικονομία του μοιράσματος, όπου στο τέλος – ιδανικά – κανείς δεν είναι ιδιοκτήτης αυτοκινήτου και κανείς δεν χρειάζεται να παραδώσει δέματα στο χέρι.

Στο μεταξύ, ένα μεγάλο μέρος των εσόδων της Amazon προέρχεται από την επιχείρηση στο 'cloud'. Ήδη από το 2006, η Amazon προσφέρει σε εταιρείες χωρητικότητα σε σέρβερ για αποθήκευση δεδομένων. Μέχρι σήμερα, κατέχουν περίπου το 1/3 της αγοράς

μαζί με εταιρείες όπως η IBM και η Microsoft. Όλα αυτά έχουν πραγματοποιηθεί με τα λεγόμενα “πάρκα εξυπηρετητών” (server farms) που σημαίνουν τεράστια συστήματα υπολογιστών. Μαζί με τα κέντρα εκτέλεσης των παραγγελιών, αποτελούν τις πιο σημαντικές σταθερές εγκαταστάσεις παραγωγής.

Η παλιά «ρήση» του Μπέζος, «*μεγαλώστε γρήγορα!*», κυριαρχεί ακόμη και σήμερα στην Amazon -οι δυνατότητες επέκτασης φαντάζουν απεριόριστες. Στο βιβλίο του Brad Stone και σε ολόκληρο τον ημερήσιο τύπο τα τελευταία νέα της εταιρείας εμφανίζονται κάθε ώρα, όπως για παράδειγμα ότι τα στούντιο της Amazon θα κάνουν τηλεοπτική σειρά τον *Άρχοντα των Δαχτυλιδιών* ως απάντηση στο *Game of Thrones* της Netflix.

Στο μεταξύ, μέσα σε όλα αυτά, δεν ακούγεται ούτε λέξη για τους ανθρώπους οι οποίοι κάνουν την πραγματική δουλειά πίσω από τον Μπέζος και τον εσωτερικό του κύκλο συνεργατών. Από πολύ νωρίς φάνηκε το ύφος της διαχείρισης του Μπέζος. Έχει αντικαταστήσει βαθμιαία την παλιά του ομάδα με νέα άτομα -αυτή η μανιώδης αναζήτηση ‘υπερεγκεφάλων’ που αντικαταθιστούν τα παλιά σκουριασμένα μυαλά συνεχίζεται έως σήμερα, κάτι που φυσικά δεν είναι μονοπώλιο της Amazon. Τα ίδια ισχύουν και για τους εργαζόμενους στο κάτω μέρος της πυραμίδας – για την άλλη «ομάδα» -αυτούς που η Amazon προσποιείται ότι βρίσκονται κάτω από το σλόγκαν «*Δούλεψε σκληρά, διασκέδασε και γράψε ιστορία*» ως εργοδότης με χιλιάδες εργοδηγούς και εργαζόμενους χαμηλών προσόντων.

Μόνο μ’ αυτό το εξουσιαστικό και άκρως τεχνικό μοντέλο εργασίας, η Amazon θα κάνει πραγματικότητα τα όνειρα του Μπέζος για ένα δικτυωμένο μέλλον. Μέσω της μεγάλης ισχύος της στην αγορά, η Amazon ασκεί πίεση σε παραγωγούς και επηρεάζει έμμεσα τις συνθήκες εργασίας τους. Μέσα σε όλα αυτά, κυριαρχεί όχι μόνο ένας μοναχικός αλγόριθμος, όμοιος με αυτόν της Google που ρυθμίζει τη δημοφιλή λειτουργία αναζήτησης της amazon.com, αλλά και ένας γιγάντιος μηχανισμός εφοδιασμού. Κατά τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα αυτό έγινε δυνατό μέσω της χρήσης των “europallet”, με κωδικό όνομα: **εξορθολογισμός**.

Το εργασιακό καθεστώς της Amazon – η βάση για μία παγκόσμια εκμετάλλευση

Το κεφάλαιο έχει αλλάξει με πολλούς τρόπους από την εποχή του Μαρξ. Η πιο πρόσφατη εξέλιξή του έγινε υπό το όνομα της «ψηφιοποίησης». Βιώνουμε νέους και παλιούς τύπους υποταγής των ανθρώπων υπό το καπιταλιστικό σύστημα διοίκησης. Η ψηφιοποίηση όμως, όπως τη βλέπουμε σήμερα, δεν αποτελεί κανενός είδους επανάσταση.

Οι νέες συνθήκες εργασίας δεν αποτελούν παρά μία πρόσμιξη του τεϊλορισμού, δηλαδή του διαχωρισμού και της αναδιοργάνωσης των εργασιακών διαδικασιών, με το κατασκευαστικό σύστημα του φορντισμού καθώς και με τις ευέλικτες και επισφαλείς συνθήκες εργασίας του μετα-φορντισμού. Οι συνέπειες αυτών των μετασχηματισμών για τον εργαζόμενο κόσμο συνεχίζουν να είναι σοβαρές και τα συνδικάτα πολύ δύσκολα βρίσκουν απαντήσεις σ' αυτές τις αλλαγές. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναστάτωσης -το λεγόμενο **disruption**- ένα υπάρχον μοντέλο επιχείρησης ή αγοράς αντικαθίσταται από μια νέα εφεύρεση – όπως αποδεικνύει η Amazon με την επιθετική και επεκτατική της συμπεριφορά, και συγκρούονται μεταξύ τους προωθώντας, όπως περιγράφηκε πιο πάνω, την ψηφιοποίηση ολόκληρων τομέων της οικονομίας.

Οι επιστήμονες Barthes και Rottenbach, στην ανάλυσή τους για τις συνθήκες εργασίας στην Amazon, υποστηρίζουν πως «η καπιταλιστική χρήση του ψηφιακού μηχανισμού από την Amazon και οι στρατηγικές υπαγωγής του στην εργασία δείχνουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ένα αυξανόμενο μέρος των εργατών θα πρέπει να ζει και να παλεύει τα επόμενα χρόνια». Αυτή η τεχνική εξέλιξη και η επακόλουθη υποταγή κατά την εργασία θα πρέπει να αναλυθούν επομένως, σύμφωνα με τους συγγραφείς, ως στιγμές του κοινωνικού αγώνα. Κάτι τέτοιο παρουσιάζει πολλές δυνατότητες αντίστασης: εκατοντάδες υπάλληλοι, όπως στην Amazon στη Λειψία, δοκιμάζουν ατομικούς και συλλογικούς τρόπους ώστε να ξεφύγουν από τον απόλυτο έλεγχο των προϊσταμένων τους και των

σκάνερ χειρός, παίρνοντας μεγαλύτερα διαλείμματα ή αναλαμβάνοντας κοινές απεργιακές κινήσεις. Μία διαρκής πάλη για την ατομική και κοινωνική αυτόνομία.

Τα κέντρα εκτέλεσης των παραγγελιών της Amazon είναι οι βιομηχανικοί χώροι του σημερινού καπιταλισμού. Εγκαθίστανται σε περιοχές με ελάχιστες υποδομές και όπου οι θέσεις εργασίας είναι σπάνιες. Τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά εδώ είναι: μικρή πόλη με συνδέσεις αυτοκινητοδρόμων και σιδηροδρόμων. Χιλιάδες άνθρωποι εκτελούν καθημερινά μία εξαντλητική και μονότονη εργασία όπου δεν τους επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν το μυαλό τους ενώ ό,τι κάνουν ηχογραφείται και αναφέρεται στους ανωτέρους τους. Από αυτό το είδος εργασίας κερδίζει ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας -τουλάχιστον όλοι όσοι έχουν υποκύψει στον εθισμό παραγγελιών μέσω του διαδικτύου ή όσοι εξαρτώνται από το σύστημα παράδοσης πακέτων.

Η παραγγελία με την Amazon έχει γίνει ένας σημαντικός αναπαραγωγικός πυλώνας, όπως το ταχυδρομείο και η παροχή νερού. Η διαφορά είναι ότι η Amazon βρίσκεται εξαρχής σε ιδιωτικά χέρια.

Προσαρμοσμένο στις σημερινές τεχνολογικές απαιτήσεις, το βιομηχανικό σύστημα έχει εκμοντερνιστεί σύμφωνα με τις νέες καπιταλιστικές ανάγκες: το σκάνερ χειρός, ως το νέο εργαλείο γενικής παραγωγής, το αυτοματοποιημένο σύστημα αποθήκευσης, η μηχανογραφημένη πλοήγηση μέσω ενός αλγορίθμου και ο απόλυτος έλεγχος είναι τα κύρια στοιχεία αυτών των μοντέρνων βιομηχανικών συστημάτων. Η «αρχή του χάους» της Amazon (το σύστημα αποθήκευσης που οργανώνεται μέσω αλγορίθμου) δεν είναι «χαοτική», αλλά επιχειρεί να ανατροφοδοτήσει άμεσα τη διαδικασία παραγγελίας με την εφοδιαστική οργάνωση, με σκοπό την επιτάχυνση και την εκπλήρωση του χρόνου παράδοσης. Κάθε διάλειμμα για τουαλέτα ή κάπνισμα, κάθε συνομιλία, μπορεί, και σε πολλές περιπτώσεις, παρακολουθείται. Τις τελευταίες δεκαετίες, οι δυνατότητες για άμεσο έλεγχο έχουν γίνει πολύ φθηνές και χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο. Λόγω όλων

αυτών των νέων εξελίξεων, δεν χρειάζεται πλέον η δικαιολογία της προστασίας από κλοπή για την τοποθέτηση καμερών, στις οποίες είχαν αντισταθεί οι εργάτες κατά το παρελθόν.

Το μοντέλο εργασίας της Amazon δεν περιλαμβάνει μόνο τα κέντρα εκτέλεσης των παραγγελιών -μία πραγματικότητα η οποία ξεχνιέται εύκολα στο ευρύτερο πλαίσιο των δραστηριοτήτων αυτής της παγκόσμιας επιχείρησης. Πολλές χιλιάδες άνθρωποι εργάζονται άμεσα με την Amazon μέσω teleworking στο σπίτι, όντας κι αυτοί εργαζόμενοι. Επίσης, δεν μετράμε καν τους καταναλωτές που προσθέτουν καθημερινά αξία στον μηχανισμό αυτό, με πληροφορίες και αξιολογήσεις που κάνουν δωρεάν.

Από το 2005, η Amazon χρησιμοποιεί την πλατφόρμα Mechanical Turk, μία ψηφιακή crowdwork πλατφόρμα της «οικονομίας κατά παραγγελία» (on-demand economy), η οποία επιτρέπει σε επιχειρήσεις να συμπεριλάβουν χιλιάδες εργαζομένους 'clickworkers' σε διάφορες εργασίες, τις λεγόμενες μικροεργασίες. Οι clickworkers διακρίνονται με την εκτέλεση μικρών, όχι σύνθετων εργασιών, όπως η απάλειψη άχρηστου περιεχομένου που διαγράφεται με ένα κλικ του ποντικιού -και το κάνουν αυτό για ώρες. Αυτές οι εργασίες δεν μπορούν (ακόμη) να εκτελεστούν από αλγορίθμους.

Στη Γερμανία μόνο, ο αριθμός των clickworkers ξεπερνάει το ένα εκατομμύριο.

Αυτού του είδους τα εγχειρήματα αφήνουν πίσω το μοντέλο των κλασικών επιχειρήσεων με υλικές και καθορισμένες εγκαταστάσεις και χρησιμοποιούν ανθρώπους που μπορούν να δουλέψουν ευέλικτα, όπου βρίσκονται και όταν χρειάζονται επιπρόσθετο εισόδημα. Η Amazon αποτελεί τον προπομπό του «ψηφιακού τεϊλορισμού» με τη μορφή του αναπόφευκτου ελέγχου και τη μηχανική χειραγώγηση των ανθρώπων. Αυτό συμβαίνει μέσα στις αποθήκες με τη χρήση των σκάνερ χειρός και στους crowdworkers με τη χρήση μίας εφαρμογής. Συνδικαλιστική οργάνωση; Πολύ σπάνιο πράγμα.

Τα κέντρα εκτέλεσης παραγγελιών και οι χιλιάδες των

clickworkers αποτελούν τη βάση του παγκόσμιου μοντέλου τεχνο-εκμετάλλευσης του μέλλοντος. Παρ'όλη την τεράστια χρήση της τεχνολογίας και την αναδιοργάνωση των διαδικασιών εργασίας, όλα αυτά δεν είναι καινούργια. **Η τεχνική εξέλιξη της εφοδιαστικής αλυσίδας, όχι μόνο στην Amazon, έχει οδηγήσει σε λίγους ειδικευμένους ανθρώπους και σε μία μάζα ανειδίκευτων.** Η σύνθεση των κοινωνικών τάξεων αλλάζει: για παράδειγμα, πολλοί πρώην άνεργοι ή με προσωρινή απασχόληση έχουν πλέον προσληφθεί. Αυτή η νέα ταξική σύνθεση βασίζεται στα «επιτεύγματα» του κεφαλαίου τις τελευταίες δεκαετίες, όπως είναι η υψηλή ευελιξία και η επισφάλεια, που πλέον «αγγίζει» και τους εργαζόμενους σε γραφεία. Όλες αυτές οι εξελίξεις υπονομεύουν βασικά το κλασικό βιομηχανικό προλεταριάτο – εδώ και έναν αιώνα! Το σχέδιο και η εφαρμογή της 'Agenda 2010' της Γερμανίας έκανε πιο εύκολες τέτοιες μορφές εκμετάλλευσης, όπως για παράδειγμα θέσεις εργασίας χωρίς ορισμένα συμβόλαια και χωρίς προστασία από την απόλυση.

Αυτός είναι ο λόγος που ο Εμανουέλ Μακρόν μπορεί να περάσει, για την ώρα, τις εργατικές μεταρρυθμίσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες εργασίας στη Γαλλία. Ο χαρισματικός ηγέτης του «En Marche» είναι γνωστός για το έντονό του ενδιαφέρον στις νέες τεχνολογίες και για την συνεργασία του με εταιρείες που χρησιμοποιούν ψηφιακές πλατφόρμες, όπως η Uber και η Airbnb. Στα επόμενα χρόνια και δεκαετίες, οράματα, όπως το εγγυημένο βασικό εισόδημα και τα αυτοκίνητα χωρίς οδηγό, όπου ο καθένας θα μπορεί να κάνει τουλάχιστον μερικά ταξίδια με την Uber, θα γίνουν πραγματικότητα. Αλλά όχι και χωρίς τις χιλιάδες ανθρώπων που με τους σκάνερ χειρός ή τους 3D εκτυπωτές κάνουν όλο αυτό το πάρτυ δυνατό.

«Δεν είμαστε ρομπότ!» – Ο μακροχρόνιος αγώνας των εργαζομένων της Amazon

Από το 2013, οι εργαζόμενοι στην Amazon κάνουν απεργίες. Μόνο στο Ράινμπεργκ, κοντά στο Ντίσελντορφ, είχαν 80 μέρες απεργίας. Για τη Γερμανία αυτό αποτελεί εξαίρεση, αλλά για τους εργαζόμενους στην Amazon είναι μία κανονικότητα. Η Γερμανία είναι, μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών, αυτή με τις λιγότερες απεργίες, πράγμα που σημαίνει ότι είναι μία χώρα φιλική προς τις επιχειρήσεις. Με την υποστήριξη του **συνδικάτου «ver.di»**, οι απεργοί απαιτούν ενιαία συμβόλαια μισθού, τα ίδια με αυτά που ισχύουν στο λιανικό εμπόριο. Η Amazon θεωρεί τον εαυτό της μια εταιρεία εφοδιασμού και προσανατολίζεται προς το μισθολόγιο αυτού του κλάδου αλλά δεν πληρώνει τους υπάρχοντες μισθούς αυτού του τομέα.

Οι εργαζόμενοι στην Amazon δεν πληρώνονται «άσχημα». Για μερικούς από τους νεότερους υπαλλήλους, που είναι συνηθισμένοι στην ανεργία και σε δουλειά υπεργολαβίας, μια τέτοια δουλειά συχνά σημαίνει κοινωνική άνοδος. Η κοινωνική πρόοδος και η αναγκαστική ομαδοποίηση είναι δύο πτυχές που η Amazon χρησιμοποιεί σαν θετικούς παράγοντες στην προπαγανδιστική

πολιτική της. Για άλλους, που εργάζονται στο λιανικό εμπόριο ή στις εταιρείες μεταφορών-εφοδιασμού, οι νέες αυτές μέθοδοι που σχετίζονται με την οργάνωση της εργασίας και την επικοινωνία θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εργασιακή υπερφόρτωση.

Οι εργαζόμενοι στο διαδικτυακό εμπόριο, σε σύγκριση με τους συναδέλφους τους στο 'κανονικό' εμπόριο, αντιμετωπίζουν ιδιαιτέρως μειωμένο εισόδημα και περιορισμούς στα δικαιώματά τους.

Αυτό συμβαίνει ειδικά διότι οι μεγάλες εταιρείες δεν δέχονται καθόλου συνδικάτα, που σημαίνει ότι δεν διαπραγματεύονται με συνδικάτα, εμποδίζουν ενεργά την οργάνωση τους και εγκαταλείπουν ακόμη και τις ενώσεις εργοδοτών.

Ένα παράδειγμα από όλα αυτά είναι και το παρακάτω: κατά τη διάρκεια του απεργιακού κύματος του 2014 στην Amazon, κάποιοι εργαζόμενοι οργανώθηκαν επίσης εναντίον του ver.di και κράτησαν απόσταση από τα λεγόμενα του συνδικάτου «για τους σκοπούς, τις διαφωνίες και τις εξηγήσεις, που δημοσιεύτηκαν για την Amazon και άρα και για μας». Συνέλεξαν περισσότερες από 1.000 υπογραφές, 700 μόνο στην Amazon της Λειψίας. Το ver.di αμφισβήτησε την αυθεντικότητα αυτής της πρωτοβουλίας: «παρότι η αυτή δράση υποτίθεται πως έγινε από τους εργαζόμενους, υπάρχουν ενδείξεις ότι η διοίκηση την υποστήριζε». Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η καταχωρημένη εθελοντική ένωση «Pro Amazon» Group ALTIV e.V., η οποία διευθύνεται από μία υπάλληλο της Amazon από το Κόμπλεντς και η οποία θέλει να αναλάβει τη νομική δίωξη εναντίον των απεργιών.

Υπάρχουν 3 διακριτές ομάδες μεταξύ των εργαζομένων της Amazon. Από τη μια πλευρά, υπάρχει μία σχετικά μεγάλη μειοψηφία, που δεν εκτιμά τις συνθήκες εργασίες της Amazon, οργανώνεται από το ver.di και είναι διατεθειμένη να απεργήσει. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει μια άλλη σχετικά μεγάλη μειοψηφία που αισθάνεται πολύ ευχαριστημένη με την Amazon, δεν οργανώνεται σε συνδικάτα και δεν είναι πρόθυμη να απεργήσει. Ανάμεσα σ'

αυτές τις δυο ομάδες υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός εργαζομένων που δεν ταυτίζεται με την Amazon αλλά και δεν θέλει να απεργήσει. Οι λόγοι γι' αυτό είναι παρόμοιοι με αυτό που συμβαίνει σε άλλες εταιρείες: φόβος για προβλήματα και ψυχολογική παρενόχληση (mobbing), απολύσεις προσωρινών υπαλλήλων και μειωμένες δυνατότητες για εξέλιξη.

Οι απεργίες οργανώνονται σε εταιρείες από πρόσωπα που έχουν την εμπιστοσύνη του ver.di και υποστηρίζονται από τη γραμματεία του ver.di. Στη Λειψία τα τελευταία χρόνια υπήρχαν πάντοτε 200 με 600 άτομα και στο Ράινμπεργκ 400 με 600 που πήραν μέρος. Σε πολλές περιπτώσεις, οι απεργίες αυτές συντονίζονται. Σε μέρη σαν το Ράινμπεργκ έχουν χρησιμοποιηθεί νέες απεργιακές στρατηγικές, όπως η αλλαγή στις ημερομηνίες των απεργιών. Στις 30 Οκτωβρίου 2017, οι εργαζόμενοι σε Λειψία, Μπαντ Χέρσφελντ και Γκράμπεν έκαναν απεργία. Στο Ράινμπεργκ, όμως, ξεκίνησαν μια τριήμερη απεργία χωρίς προειδοποίηση μόνο στις 2 Νοεμβρίου. Εφόσον η διοίκηση της εταιρείας ανέμενε την απεργία στις 30 Οκτωβρίου, το αποτέλεσμα ήταν πολύ μεγαλύτερο. Η μυστικότητα της ημερομηνίας μιας απεργίας έχει τεράστια σημασία για το αποτέλεσμα του αγώνα, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των διαφορετικών περιοχών που αυτός διεξάγεται.

Επιπλέον, στα κέντρα εκτέλεσης παραγγελιών της Πολωνίας, η διοίκηση της Amazon μπορεί εύκολα να αντιδράσει σε τέτοιες αλλαγές με ένα απλό κλικ του ποντικιού. Μία αποτελεσματική δράση οφείλει να έχει το στοιχείο της έκπληξης, που όμως μπορεί να μειώσει το ενδιαφέρον των M.M.E. που είναι επίσης πολύ σημαντικά για την επιτυχία του αγώνα.

Η οργάνωση μίας απεργίας είναι μία άσκηση ισορροπίας. Από τον αγώνα στην Amazon μπορούμε να μάθουμε πολλά για την οργάνωση τέτοιων συλλογικών διαδικασιών.

Η μελέτη της Sabrina Apicella του Ιδρύματος Rosa-Luxembourg αναλύει τους λόγους που γίνονται απεργίες στην Amazon της

Γερμανίας. Το βασικό της επιχείρημα είναι πως «η αλλαγή στις πωλήσεις χαρακτηρίζεται πρώτον από την εισαγωγή τεχνικών και ψηφιακών συσκευών και λογισμικού και δεύτερον από τον τειλορισμό, δηλαδή την αυξανόμενη διάσπαση της εργασίας στα μικρότερα δυνατά κομμάτια και την τεχνητή συναρμολόγησή της (εξωτερική ανάθεση-outsourcing επαφών με τους πελάτες, ιεραρχίες)».

Ένα από τα αποτελέσματα της μελέτης είναι ότι η απολαβή υψηλότερου μισθού δεν είναι ο κύριος σκοπός των απεργών. Πιο σπουδαία πράγματα είναι οι συνθήκες εργασίας και η έλλειψη δικαιωμάτων διαβούλευσης. Στις συνεντεύξεις που έγιναν για τη μελέτη, καθώς και σε πολλές αναφορές, άρθρα και συζητήσεις με τους εργαζόμενους στα διάφορα εργασιακά τους περιβάλλοντα, τονιζόταν πάντοτε ότι **αισθάνονται σαν μηχανές**. Τα αυστηρά καθήκοντα εργασίας και ο τεχνικός έλεγχος θεωρούνται ως επιθέσεις στα ίδια τους τα σώματα, το οποίο σημαίνει ότι συγκρίνουν, αστειευόμενοι, τους εαυτούς τους με ρομπότ και σάιμποργκ, ως θύματα δηλαδή μίας **επιβαλλόμενης μηχανοποίησης**.

Το συμπέρασμα της μελέτης της Apicella καταλήγει ότι η επιτυχία του αγώνα στην Amazon εξαρτάται από την εξωτερική υποστήριξη που θα λάβουν. Στις συνεντεύξεις, οι εργαζόμενοι αναφέρουν ότι το εργασιακό συμβόλαιο είναι σημαντικό αλλά η δουλειά του ver.di φτάνει πλέον στα όριά της. Εδώ δεν χρειάζεται, όπως λέει η Apicella, να ξαναεφεύρουμε τον τροχό: στη Λειψία οι ακτιβιστές μέσα στην εταιρεία και η υπεύθυνη γραμματεία του συνδικάτου έχουν ήδη αναλάβει δράσεις που περιλαμβάνουν συζητήσεις για τέτοιες ρομποτικές συνθήκες εργασίας.

Έχουν μοιραστεί φυλλάδια για τα θέματα της «κλοπής των διαλειμμάτων τους» ή «την απαράδεκτη πρακτική ελέγχου από διάφορους μηχανισμούς αναφοράς (feedback) λόγω λίγων λεπτών αδράνειας». Οι εργαζόμενοι πειραματίζονται ευρέως με διάφορες μορφές αντίστασης, όπως περιγράφει ο εργαζόμενος Christian Krâhling στη συνέντευξή του (ak 631): «Οι συνάδελφοι συνηθίζουν να αναλαμβάνουν δράσεις όπως τις **'απεργίες ζήλου'** ή

αλλιώς κάνοντας 'σχολαστική εργασία με την κατά γράμμα τήρηση των κανόνων' (work-to-rule). Υπάρχει ένας τεράστιος αριθμός κανόνων και οδηγιών εργασίας από την Amazon που αν πραγματικά ακολουθήσεις όλα αυτά δεν μπορείς να δουλέψεις!».

Στο μέλλον, αναμένονται ακόμα περισσότερες απεργίες καθώς οι «εξισωτικές-ελευθεριακές φωνές των οριζόντιων στρωμάτων», δηλαδή αυτά τα τμήματα του προσωπικού που είναι ανοιχτά, σύμφωνα με την Apicella, σε συνδικαλιστική οργάνωση, συνεχίζουν να αντιστέκονται σε αυτές τις συνθήκες εργασίας. Μέχρι τώρα τα συμπεράσματα της μελέτης είναι ότι η πολιτική και κοινωνική υποστήριξη είναι περιορισμένη: «Αυτή η αδυναμία του συνδικαλιστικού αγώνα είναι ιδιαιτέρως απογοητευτική για τους ενεργούς εργαζόμενους που οργανώνονται σε συνδικάτα καθώς και για τη γραμματεία του συνδικάτου, μετά από σχεδόν 3 χρόνια συγκρούσεων».

Η οργάνωση των δράσεων των εργαζομένων στην Amazon έχει προχωρήσει και σε διεθνές επίπεδο. Εργάτες από Πολωνία, Γερμανία και Γαλλία βρίσκονται σε επαφή εδώ και 2 χρόνια στα πλαίσια του σχεδίου «Amworkers». Μέσα σε αυτή την αλληλεπίδραση, διεξάγεται μία ενδιαφέρουσα συζήτηση ανάμεσα στα διάφορα μοντέλα συνδικαλιστικής οργάνωσης, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει φυσικά σε μερικές αντιθέσεις.

Στο Πόζναν της Πολωνίας η αναρχική συνδικαλιστική ένωση IP έχει περίπου 350 εργαζόμενους (Φεβρουάριος 2016), στο Βρότσλαβ η ένωση Solidarnosc έχει πάνω από 100 εργαζόμενους. Και οι 2 ενώσεις έχουν πολύ διαφορετικές γνώμες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορούν να υπερβούν αυτές τις δυσκολίες σε διεθνές επίπεδο. Η IP διεξάγει μια δημόσια συζήτηση με το ver.di στη Λειψία. Στη Γαλλία η CGT και το Sud Solidaires παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Υπάρχουν επίσης επαφές με Ισπανία, Ιταλία, ακόμη και με τις ΗΠΑ. Ένα από τα θετικά αποτελέσματα όλων αυτών είναι το ακόλουθο: όταν οι εργαζόμενοι στη Γερμανική Amazon απεργούν, οι συνάδελφοί τους στο Πόζναν της Πολωνίας αναλαμβάνουν μία «απεργία καθυστερήσεων» αντί να γίνουν απεργοσπάστες. Με τέτοιες «απεργίες καθυστερήσεων»

προσπερνούν τον κανόνα 50⁺, ο οποίος υπαγορεύει ότι το συνδικάτο μπορεί να αναλάβει δράση μόνο εάν πάνω από το 50% των εργατών το έχουν ψηφίσει.

Ας γίνουμε η Λερναία Ύδρα του καπιταλισμού

Στο εντυπωσιακό τους βιβλίο *The Many-Headed Hydra*, οι Peter Linebaugh και Marcus Rediker εξετάζουν την ιστορία των αγώνων στην πρώιμη φάση του καπιταλισμού, ιδιαίτερα στη φάση της επέκτασης της Βρετανικής Αυτοκρατορίας πέρα από τους ωκεανούς. Παρουσιάζουν την ιστορία όσων εκδιώχθηκαν και στερήθηκαν τα μέχρι πρότινος κοινά αγαθά, τους βίαια απαχθέντες Αφρικανούς σκλάβους, το αστικό προλεταριάτο που στρατολογήθηκε βίαια για να υπηρετήσει στις στρατιωτικές ή ναυτικές δυνάμεις, καθώς και τους αυτόχθονες κατοίκους της Καραϊβικής και τους «Ινδιάνους» των δύο Αμερικών.

Όλοι τους εξεγέρθηκαν εναντίον της ανελέητης βίας του επεκτατικού καπιταλισμού. Όλους αυτούς τους ανθρώπους, εκείνοι που βρίσκονταν στην εξουσία τους αποκάλεσαν Ύδρα, το πολυκέφαλο τέρας του αρχαίου μύθου του Ηρακλή, το οποίο έβγαζε δύο κεφάλια για κάθε ένα που κοβόταν. Πρόκειται για ένα ανεξέλεγκτο ον που πάντα εμφανίζεται ανανεωμένο και μεγαλύτερο, παρ'όλες τις προσπάθειες να το αποκεφαλίσουν.

Η καπιταλιστική βαρβαρότητα συνεχίζει όμως να αναπτύσσεται και να αλλάζει. Η φάση της αρχικής συσσώρευσης πλούτου με την κατάληψη γης κατά το παρελθόν, φαίνεται πολύ διαφορετική από το σημερινό άνοιγμα νέων περιοχών για τον καπιταλισμό μέσω της συλλογής στοιχείων και τη χρήση αλγορίθμων. Παρ'όλα αυτά, νέες αγορές κατακτώνται, στις οποίες μισθωτοί εργαζόμενοι μαζί με κοινωνικά αποκλεισμένους ανθρώπους γίνονται θύματα εκμετάλλευσης με διαρκώς νέους τρόπους.

Στις φυτείες και στις αποικίες των σκλάβων του πρώιμου καπιταλισμού, αποκτήθηκε η εμπειρία όχι μόνο του να βγαίνει

το κέρδος αλλά ιδιαίτερα και της οργάνωσης της εργασίας, δηλαδή η τρομοκρατία εναντίον των σκλάβων. Αυτές οι εμπειρίες επέστρεψαν αργότερα στην Ευρώπη και έφτασαν ως τα εργοστάσια.

Αυτή η σύνδεση μεταξύ των διηπειρωτικών εμπειριών και η αντίσταση εναντίον τους, «οι Ατλαντικές Επαναστάσεις», συγκρούστηκαν με το αναδυόμενο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα. Ο σημερινός αγώνας εναντίον της Amazon αποτελεί κι αυτός ένα μέρος μίας πιθανής παγκόσμιας αντίστασης, που παράγεται από τις σκληρές εργασιακές συνθήκες και θα μπορούσε να θέσει σε αμφισβήτηση την επιτυχία ολόκληρου του συστήματος.

Το μεγαλύτερο στοίχημα αποτελεί ο συντονισμός των αγώνων και των αντιπαραθέσεων. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο καθένας θα πρέπει να πιεστεί για να οργανωθεί σε μία συγκεκριμένη οργάνωση. Αυτό θα αποτελούσε παρανόηση και μεγάλη ψευδαίσθηση. Θα πρέπει να υπάρξει κάτι περισσότερο από τις παλιές επιτυχίες ή αποτυχίες. Πολλοί σημερινοί «μετακαπιταλιστές» όμως, όπως ο Πωλ Μέισον, τελειώνουν τα βιβλία τους με την ιδέα για ένα εγγυημένο εισόδημα. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, η προοπτική του αγώνα παραμερίζεται ή εμφανίζεται μόνο σε κάποιες ιστορίες επιτυχίας που συμβαίνουν ακριβώς τώρα. Η ριζοσπαστική Αριστερά δεν θα πρέπει να κάνει τέτοια λάθη. Οι αγώνες και οι προοπτικές τους για την ατομική και κοινωνική αυτονομία είναι το σημείο στο οποίο πρέπει να επικεντρώσουμε.

Όταν η εφοδιαστική αλυσίδα και οι υποδομές, η εξαγωγή και η αναπαραγωγή εργασίας ως εμπόρευμα, μεταφέρονται στο κέντρο της καπιταλιστικής παραγωγής, τότε τέτοιες μέθοδοι παραγωγής γίνονται εύκολοι στόχοι που μπορούν να τρωθούν με τη χρήση πολύ λίγων μέσων, όπως τονίζουν πάντα τα σωματεία βάσης. Ο τομέας διαχείρισης της εφοδιαστικής αλυσίδας (**logistics**) έχει τεράστια «παραγωγική δύναμη» (Beverly Silver). Εδώ θα μπορούσε κανείς να ξανακερδίσει, με την απαιτούμενη οργάνωση, τη δυνατότητα για δράση, η οποία έχει υπονομευτεί από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Η εφοδιαστική αλυσίδα αποτελεί το μάτι της βελόνας της παγκόσμιας «just-in-time παραγωγής»

και της μεθοδολογίας των μεταφορών, των οποίων στόχος είναι να αποφεύγεται η μακρά διάρκεια αποθήκευσης και να εξυπηρετούνται άμεσα και αποτελεσματικά οι αγορές. Τέτοιες μέθοδοι εφοδιασμού εκτελούνται εν μέρει σε δημόσια σημεία -στους δρόμους- κάτι το οποίο τις κάνει ευάλωτες.

Καθώς εξετάζουμε τη σύνθεση του σημερινού καπιταλισμού και δρούμε σ' αυτά τα πλαίσια, μπορούμε να δημιουργήσουμε νέες σχέσεις. Η εξαφάνιση της εργασίας μέσω του φορντισμού, στη σύγχρονη του μορφή, οδηγεί σε αγώνες για τη διανομή του πλούτου και την αυτονομία. Για παράδειγμα, στο πρόσφατο παρελθόν είδαμε αγώνες των οδηγών ταξί με την **Uber** καθώς και με την εταιρεία υπηρεσιών παράδοσης **Deliveroo**. Οι εργάτες εκεί αντιστέκονται εναντίον των επισφαλών συνθηκών εργασίας. Μία άλλη περίπτωση είναι οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας, οι οποίοι απεργούν εναντίον της αναδιοργάνωσης των συστημάτων υγείας. Έλεγχος, αυξημένα φορτία εργασίας, φυσικό και ψυχολογικό άγχος, όπως παρατηρείται και στην Amazon, παίζουν πολύ μεγάλο ρόλο ιδιαίτερα σήμερα στους αγώνες των γυναικών στα νοσοκομειακά επαγγέλματα.

Από την άλλη πλευρά, πρέπει να διερωτηθούμε για τη μόνιμη εστίαση της προσοχής στον δυτικό κόσμο. Αγώνες εναντίον της εκμετάλλευσης πόρων και των απάνθρωπων συνθηκών εργασίας διεξάγονται σε όλη την υδρόγειο. Η κριτική στις πειθαρχικές ποινές και τον έλεγχο του ανθρώπινου σώματος -λέξη κλειδί: *αυτο-βελτιστοποίηση*- καθώς και στα νέα είδη ελέγχου και διαχωρισμού, θα μπορούσε να ισχυροποιηθεί. Οι αγώνες για την εργασία και τον ψηφιακό έλεγχο θα πρέπει να συνδέονται με αγώνες εναντίον της ανάπλασης περιοχών (*gentrification*), όπως δείχνουν οι διαμαρτυρίες στο Κρόιτσμπεργκ του Βερολίνου, εναντίον των σχεδιαζόμενων εγκαταστάσεων της Google και η συνολική αναδόμηση των μικρών πόλεων σύμφωνα με τα επιχειρηματικά σχέδια, όπως κάνει η Amazon με τα κέντρα εφοδιασμού.

Αυτό σημαίνει πρακτικά για την Αντιεξουσία πως θα πρέπει να προσεγγίσει στο προσεχές μέλλον τον αγώνα των εργαζομένων της

Amazon με την εκστρατεία *Make Amazon Pay!*. Αυτό αποτελεί ένα νέο πεδίο πειραματισμού, στο οποίο πρέπει να εισέλθουμε με προσοχή και σεβασμό. Οι άνθρωποι αυτοί μάχονται ήδη εδώ και χρόνια. Ας δώσουμε προσοχή σ' αυτά που έχουν να μας πουν.

Επιπλέον, δεν θα πρέπει να περιοριστούμε στον τομέα διαχείρισης της εφοδιαστικής αλυσίδας της Amazon: υπάρχουν εργάτες που θέλουν να παλέψουν για έναν κοινό σκοπό και σε άλλες εταιρείες όπως στις Zalando, DHL και Obi. Αυτοί οι εργαζόμενοι συζητούν και προσβλέπουν σε πολλά περισσότερα από μία αύξηση μισθών. Ένα πρώτο βήμα θα γίνει όταν, όσο το δυνατόν περισσότεροι από εμάς, εκτυπώσουμε τη δημόσια επιστολή των διεθνών εργαζομένων της Amazon και όταν συζητήσουμε με τους υπαλλήλους στους διάφορους τόπους εργασίας. Τότε θα συνειδητοποιήσουμε σχετικά γρήγορα, ότι στις περισσότερες περιπτώσεις δεν προερχόμαστε από διαφορετικούς γαλαξίες.

Τι θα γίνει εάν το *ver.di* συμφωνήσει πάνω σε ένα νέο μισθολόγιο; Και τι θα γίνει εάν δεν συμφωνήσει; Μία ήττα σ' αυτές τις διαπραγματεύσεις θα ήταν μοιραία, όχι μόνο για τους ανθρώπους της Amazon, αλλά και για όλες τις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου και εφοδιασμού. Η Amazon δημιουργεί ένα *fait accompli*, το οποίο αρχίζει να γίνεται πολύ ενδιαφέρον. Το πιο σημαντικό *fait accompli* απ'όλα παραμένει η άνεση του να στήνει και να μεταφέρει από χώρα σε χώρα τα κέντρα της, ανάλογα με τα ρικαρντιανά πλεονεκτήματα, δηλαδή τους χαμηλούς μισθούς και τους λιγότερο δυνατούς φόρους -ήδη αυτή η άνεση είναι μια αφορμή να ενώσουμε τις αντιστάσεις μας!

Πώς μπορούμε να πετύχουμε να γνωστοποιήσουμε στον κόσμο την απαίτηση να διαπραγματευτούμε ως κοινωνία τις εργασιακές συνθήκες και την αυτοματοποίηση; Η Ύδρα ήδη ξαγρυπνά μέσα στις διερυνόμενες μάχες των οδηγών Foodora, των ελεύθερων επαγγελματιών και των επισφαλών εργαζομένων. Μπορούμε να ενώσουμε όλους αυτούς τους αγώνες; Το *Make Amazon Pay!* είναι το πρώτο βήμα. Ας κάνουμε ό,τι μπορούμε γι' αυτό!

Περαιτέρω Ανάγνωση:

[Call out](#) to Make Amazon Pay, Fall 2017

Sabrina Apicella: *Amazon in Leipzig. Von den Gründen, (nicht) zu streiken* (Amazon in Leipzig. Of the reasons, (not) to strike), [RLS study](#), May 2016

Nina Scholz / Carolin Wiedemann: Widerstand durch „Dienst nach Vorschrift“. Interview mit Christan Krähling (Resistance by “service according to regulations”. Interview with Christian Krähling), in: [Analysis & Criticism, Issue 631](#), November 2017.

Georg Barthel and Jan Rottenbach: “Real Subsumption and Insubordination in the Age of Digital Machinery. Co-investigation of the strikers at Amazon in Leipzig “, in: *Prokla* 187, 2017.

Ralf Ruckus: *Der amerikanische Traum für zwei Euro pro Stunde* (The American dream for two euros per hour), in: *Social. History Online*, 18 – 2016.

Brad Stone: *the everything store. Jeff Bezos and the age of Amazon*, Corgi Books 2013.

Donna Haraway: “Manifesto for Cyborgs: Science, Technology, and Socialist Feminism in the 1980’s”, in: *Socialist Review* 80, 1985, pp. 65-108.

...ums Ganze!: [Prime Life Now!](#) *Ein Plädoyer dafür, den Kampf gegen den Rechtsruck mit den Auseinandersetzungen im Logistiksektor zu verbinden* (A plea to link the fight against the right-wing shift with the disputes in the logistics sector), 2017.

Capulcu: *Disrupt! Widerstand gegen den technologischen Angriff* (Disrupt! Resistance to technological attack), Unrast Verlag 2017.

Timo Daum: *Das Kapital sind wir! Zur Kritik der digitalen*

Ökonomie (We are capital! On the Critique of Digital Economy), Edition Nautilus 2017.

Nina Scholz: *Nerds, Geeks und Piraten. Digital Natives in Kultur und Politik* (Nerds, geeks and pirates. Digital Natives in Culture and Politics), Bertz + Fischer 2014.

[Keine Zukunft ist auch keine Lösung](#). Eine Broschüre von Theorie.Organisation.Praxis B3rlin zu Digitalisierung (No future is not a solution. A booklet of Theorie.Organisation.Praxis B3rlin on digitization), 2016

Peter Linebaugh and Marcus Rediker: *The multi-headed Hydra. The hidden history of the revolutionary Atlantic*, Assoziation A, 2008.

*Ο **John Malamatinas** ζει στις Βρυξέλλες, στην Κολωνία και στη Θεσσαλονίκη και δραστηριοποιείται σε διάφορες αντικαπιταλιστικές ομάδες και δίκτυα. Πρωταρχική ασχολία του ίδιου αποτελούν τα θέματα του εθνικισμού, των κοινωνικών αγώνων και της κρίσης στην Ελλάδα.

**Η εβδομάδα δράσης *Make Amazon Pay!* πραγματοποιήθηκε από τις 20 έως τις 26 Νοεμβρίου 2017 σε διάφορες πόλεις της Γερμανίας με διάφορες δράσεις υποστήριξης παγκοσμίως. [Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε εδώ](#).

***Στο φετινό **B-Fest (25-26-27 Μάη, Σχολή Καλών Τεχνών)** θα βρίσκεται κοντά μας, μεταξύ των διεθνών καλεσμένων και ομιλητών, ένας εκ των αγωνιζόμενων εργαζομένων της Amazon και της καμπάνιας «*Make Amazon Pay!*».

Επιμέλεια: Ιωάννα Μαραβελίδη

Έλεγχος και Επιτήρηση στον Ψηφιακό Κόσμο | Εκπομπή Βαβυλωνία (audio)

Εκπομπή BABYLONIA.

Κάθε Παρασκευή 15:00-16:00 στο [Ραδιόφωνο του The PressProject](#).

Την Παρασκευή 19/1 φιλοξενήσαμε στην εκπομπή της Βαβυλωνίας τον Νίκο Ρούσσο, ακτιβιστή για τα ψηφιακά δικαιώματα, μέλος του Hackerspace και της Συμμαχίας των Κοινών.

Τι είναι και πώς απειλείται η διαδικτυακή ουδετερότητα (net neutrality); Πώς η κατάργησή της απειλεί το Ίντερνετ στη μορφή που το γνωρίζουμε;

Ψηφιακός κόσμος, διαδίκτυο και επιτήρηση. Πώς και γιατί αξίζει να προστατεύουμε τα δεδομένα μας;

Παραδείγματα ψηφιακών κοινών. Υπάρχει εναλλακτική στη διανομή και την ιδιοκτησία της πληροφορίας και της τεχνολογίας;

Στο μικρόφωνο η Ελιάννα Καναβέλη και ο Στέφανος Μπατσής.

Tracklist:

Suede-Beautiful Ones

Morrissey-I wish you lonely

Flaming Lips-Yoshimi battles the pink robots pt.1

The Vaselines-Son of a Gun

Belle and Sebastian-If you 're feeling sinister

Radiohead-Karma Police (instrumental)

Διαδικτυακή Ουδετερότητα | Από το Ανοιχτό Internet Πίσω στον Μεσαίωνα

Jonathan Cook

Μετάφραση: Δημήτρης Πλαστήρας

Υπάρχει κανείς που να αμφισβητεί πως η σχετικά ελεύθερη και ανοιχτή πρόσβαση στο διαδίκτυο στη Δύση φτάνει με γρήγορους ρυθμούς στο τέλος της; Στην Κίνα και σε άλλα αυταρχικά καθεστώτα, οι ηγέτες απλά υποτάσσουν το διαδίκτυο σύμφωνα με τη θέληση τους, λογοκρίνοντας το περιεχόμενο που απειλεί την εξουσία τους. Στη «δημοκρατική» Δύση όμως, γίνεται με διαφορετικό τρόπο. Το κράτος δεν χρειάζεται να επέμβει άμεσα – αναθέτει τη βρώμικη δουλειά σε εταιρείες.

Από τον επόμενο μήνα κιόλας, το διαδίκτυο μπορεί να γίνει το αποκλειστικό παιχνίδι των μεγαλύτερων εταιρειών, οι οποίες φαίνονται αποφασισμένες να αρμέξουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κέρδος μπορούν από το “εύρος γραμμής” (bandwidth). Στο μεταξύ, τα εργαλεία που μας βοηθούν να ασχοληθούμε με την κριτική σκέψη, την ανυπακοή και τις κοινωνικές κινητοποιήσεις θα χαθούν καθώς η «διαδικτυακή ουδετερότητα» (net neutrality) γίνεται πλέον μία ιστορική υποσημείωση, μια φάση ανάπτυξης, στην «ωρίμανση» του διαδικτύου.

Τον Δεκέμβριο η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών (FCC) αποφάσισε την κατάργηση [1] των ήδη κουτσουρεμένων κανονισμών που υπάρχουν για να διατηρούν ένα ελάχιστο ίχνος «διαδικτυακής ουδετερότητας». Ο επικεφαλής της, Ajit Pai, και οι εταιρείες που είναι πάροχοι δικτύου θέλουν να εξαλείψουν αυτούς τους κανόνες, όπως ακριβώς ο τραπεζικός τομέας ξεφορτώθηκε το

οικονομικό ρυθμιστικό πλαίσιο ώστε να καταφέρει να φουσκώσει τις οικονομίες μας σε μια τεράστια πυραμίδα.

Αυτό μπορεί να είναι το τελικό χτύπημα στην Αριστερά (ΣτΜ: και στο ευρύτερο ανταγωνιστικό κίνημα) και στη δυνατότητά της να κάνει τη φωνή της να ακουστεί στον δημόσιο χώρο.

Ήταν οι πολιτικοί ηγέτες – συνεπικουρούμενοι από τους εκδοτικούς κολοσσούς – που άνοιξαν τον δρόμο για την εξέλιξη αυτή με την υποδαύλιση ενός ιδιοτελούς ηθικού πανικού περί «ψευδών ειδήσεων» (fake news).

Οι ψευδείς ειδήσεις, όπως υποστήριξαν, εμφανίζονται μόνο στο διαδίκτυο και όχι στις σελίδες των ειδησεογραφικών κολοσσών – τα ίδια μέσα που μας πούλησαν τον μύθο των όπλων μαζικής καταστροφής στο Ιράκ και που έχουν διατηρήσει με τόση επιτυχία ένα μονοκομματικό σύστημα με δύο πρόσωπα. Το κοινό, όπως φαίνεται, πρέπει να προφυλαχθεί μόνο από τους μπλόγκερς και τις ιστοσελίδες.

Οι γίγαντες των κοινωνικών μέσων ανταποκρίθηκαν σύντομα. Είναι όλο και πιο εμφανές πως το facebook παρεμβαίνει ως πλατφόρμα στη διάδοση πληροφοριών μεταξύ προοδευτικών ακτιβιστών. Ήδη κλείνει λογαριασμούς [2] και περιορίζει την απήχησή τους. Αυτές οι τάσεις θα επιταχυνθούν ακόμα περισσότερο.

Η Google [3] άλλαξε τους αλγορίθμους της με τρόπο που να εξασφαλίζει πως η κατάταξη σημαντικών αριστερόστροφων ιστοσελίδων στη μηχανή αναζήτησης θα κατακρημνιστεί [4]. Γίνεται όλο και δυσκολότερο να βρεθούν εναλλακτικές πηγές ειδήσεων γιατί αυτές κρύβονται πλέον συστηματικά από την κοινή θέα.

Η Google επιτάχυνε αυτή τη διαδικασία, στα μέσα Νοεμβρίου με την «αποκατάταξη» του RT (Russia Today) και του Sputnik, δύο ρωσικούς ειδησεογραφικούς ιστότοπους που προσφέρουν ένα σημαντικό αντίβαρο – ακόμη και αν είναι μονομερές ως προς τη φιλορωσική του προπαγάνδα – στην αντιρωσική προπαγάνδα που

εξαπολύουν τα δυτικά μέσα. Οι δύο ιστότοποι θα είναι πρακτικά λογοκριμένοι στο διαδίκτυο για τη μεγάλη πλειοψηφία των χρηστών.

Το RT απέχει πολύ από το να είναι μια τέλεια πηγή ειδήσεων – κανένα κρατικό ή εταιρικό μέσο δεν είναι – αλλά είναι μια ζωτική φωνή που υπάρχει στο διαδίκτυο. Έχει υπάρξει καταφύγιο για πολλούς που αναζητούν εναλλακτικές, και συχνά πολύ πιο έντιμες, αναλύσεις [5] τόσο για την εγχώρια δυτική πολιτική όσο και τη δυτική ανάμειξη σε μακρινές χώρες. Φυσικά έχει τη δική του πολιτική ατζέντα αλλά παρά την προκατάληψη πολλών δυτικών προοδευτικών, προσφέρει πολύ πιο ακριβή εικόνα του κόσμου, σε σχέση με τα δυτικά εταιρικά μέσα, πάνω σε ένα μεγάλο φάσμα θεμάτων.

Υπάρχει λόγος που συμβαίνει αυτό. Τα δυτικά εταιρικά μέσα υπάρχουν για να ενισχύουν προκαταλήψεις που έχουν εμποτισθεί στο δυτικό κοινό για μια ολόκληρη ζωή – η κύρια από αυτές είναι πως τα δυτικά κράτη δικαιωματικά δρουν ως καλοπροαίρετοι, αν και περιστασιακά αδέξιοι, αστυνόμοι που προσπαθούν να διατηρήσουν την τάξη ανάμεσα σε άλλα, απείθαρχα ή ξεκάθαρα κακά κράτη στην υφήλιο.

Τα μέσα και η πολιτική τάξη μπορούν με ευκολία να εκμεταλλεύονται αυτές τις προκαταλήψεις ώστε να μας πείθουν για κάθε είδος αναληθειών που προωθούν τα δυτικά συμφέροντα. Για να πάρουμε ένα μόνο παράδειγμα – το Ιράκ. Μας είπαν πως ο Saddam Hussein είχε δεσμούς με την Αλ Κάιντα (δεν είχε και δεν μπορούσε να έχει), πως το Ιράκ είχε όπλα μαζικής καταστροφής (δεν είχε, όπως προσπάθησαν να μας πουν οι επιθεωρητές όπλων του ΟΗΕ) και πως οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο ήθελαν να στηρίξουν τη δημοκρατία στο Ιράκ (αλλά όχι πριν κλέψουν το πετρέλαιό της). Μπορεί να υπήρξε αντίθεση στη Δύση για την εισβολή στο Ιράκ αλλά ένα μικρό μόνο μέρος της είχε ως αίτιο την αναγνώριση πως αυτά τα στοιχεία της επίσημης αφήγησης, αποδεικνύονταν, με ευκολία, να είναι ψέματα.

Το RT και άλλες μη-δυτικές πηγές νέων στα Αγγλικά, προσφέρουν

μία διαφορετική οπτική μέσα από την οποία μπορούμε να δούμε τέτοια σημαντικά γεγονότα από προοπτικές που δεν θολώνονται από τη δυτική αριστοκρατική ατζέντα.

Αυτοί και άλλοι προοδευτικοί ιστότοποι φιμώνονται σταδιακά και μπαίνουν στη μαύρη λίστα, οδηγώντας μας ξανά πίσω στην αγκαλιά των εταιρικών προπαγανδιστών. Λίγοι ήταν οι φιλελεύθεροι που υπήρξαν έτοιμοι να υψώσουν τη φωνή τους για να υπερασπιστούν το RT, ξεχνώντας τις προειδοποιήσεις της ιστορίας, όπως και το αντιναζιστικό ποίημα του Martin Niemöller, «Πρώτα ήρθαν για τους σοσιαλιστές»[6].

Οι εώς τώρα κανόνες της «διαδικτυακής ουδετερότητας» ήδη δεν κατάφερναν να προστατέψουν τους προοδευτικούς και τους αντιφρονούντες, καθώς οι εξελίξεις που ανέλυσα παραπάνω το κάνουν σαφές. Αλλά χωρίς ακόμα και αυτούς, τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα. **Οι πάροχοι υπηρεσιών διαδικτύου (ISPs), οι εταιρείες που μας συνδέουν στο διαδίκτυο, θα μπορούν πλέον να αποφασίζουν μαζί μας τι μπορούμε να δούμε και τι θα είναι πέρα από την εμβέλεια μας.**

Μεγάλο μέρος του διαλόγου έχει εστιαστεί στην επίπτωση του τερματισμού των κανόνων στα διαδικτυακά εμπορικά εγχειρήματα. Αυτός είναι ο λόγος που το Amazon και πορνογραφικές σελίδες όπως το Pornhub ηγούνται της αντίδρασης. Επισκιάζεται όμως έτσι η πιο σημαντική απειλή για τις προοδευτικές ιστοσελίδες και τις ήδη βαλλόμενες αρχές της ελευθερίας του λόγου.

Θα δοθεί στους παρόχους υπηρεσιών διαδικτύου μεγαλύτερη ελευθερία να αποφασίσουν το περιεχόμενο που θα μπορούμε να δούμε στο διαδίκτυο. Θα μπορούν να επιβραδύνουν τις ταχύτητες πρόσβασης σε ιστοσελίδες που δεν προσφέρουν κέρδος – που είναι η εξ' ορισμού πραγματικότητα για τις ακτιβιστικές ιστοσελίδες. Ενθαρρύνονται όμως να εφαρμόσουν ακόμα και μια κινέζικου τύπου λογοκρισία, είτε από δική τους πρωτοβουλία, είτε υπό πολιτική πίεση. Το γεγονός πως αυτό θα δικαιολογηθεί με εμπορικούς και όχι πολιτικούς λόγους, θα προσφέρει ελάχιστη βοήθεια.

Όσοι είναι πραγματικά αφοσιωμένοι στην εύρεση πραγματικών νέων θα μπορούν να βρουν λύσεις. Αυτό όμως είναι μικρή παρηγοριά. Η μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων θα χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες που τους προσφέρονται και θα αγνοούν αυτό που τους στερούν.

Αν τους παίρνει ώρες για να έχουν πρόσβαση σε μια σελίδα, απλά θα “κλικάρουν” αλλού. Αν μια αναζήτηση στο Google τους δείχνει μόνο εταιρικά εγκεκριμένα αποτελέσματα, θα διαβάζουν ό,τι τους προσφέρεται. Αν η ροή του facebook δεν τους προσφέρει ένα «μη κερδοφόρο» ή «ψεύτικο» περιεχόμενο, δεν θα γνωρίσουν κάτι άλλο. Αλλά όλοι εμείς που ενδιαφερόμαστε για το μέλλον θα είμαστε φτωχότεροι.

Σημειώσεις:

[1]

<https://www.theguardian.com/technology/2017/nov/21/net-neutrality-rules-to-be-ditched-as-expected-fcc-decision-sparks-protests>

[2]

<https://medium.com/@caityjohnstone/ive-been-banned-from-facebook-for-sharing-an-article-about-false-flags-678c24358fde>

[3] <https://wikileaks.org/google-is-not-what-it-seems/>

[4]

<https://www.jonathan-cook.net/blog/2017-09-30/googles-new-search-engine-bias-is-no-accident/>

[5] https://www.youtube.com/watch?v=u_YLPUvBcDM

[6] <https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007392>

Πηγή: [Counterpunch](#)

*Ο **Jonathan Cook** είναι βραβευμένος δημοσιογράφος, ζει στην Ναζαρέτ όπου αρθρογραφεί και γράφει βιβλία για τη σύγκρουση Παλαιστίνιων και Ισραηλινών.